

2025

Handicappolitisk Redegørelse

Henvendelse om publikationen kan ske til:
Social- og Boligministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf. 33 92 93 00

Elektronisk Publikation:
ISBN: 97887-976042-8-1

Publikationen kan hentes på
Social- og Boligministeriets
hjemmeside:
www.sm.dk

Om redegørelsen

Handicappolitisk Redegørelse 2025 er den femte redegørelse, som er udarbejdet af Ministeriernes Handicapudvalg. I 2014 blev det besluttet, at opgaven med at udforme handicappolitiske redegørelser skulle overgå fra Folketingets Ombudsmand til Ministeriernes Handicapudvalg med Social- og Boligministeriet i spidsen i kraft af ministeriets handicapkoordinerende rolle.

Redegørelsen tager afsæt i regeringens arbejde med at fremme ligebehandling af mennesker med handicap. Nærværende redegørelse redegør for årene 2023 og 2024. I lighed med Handicappolitisk Redegørelse 2016, 2018, 2021 og 2023 er redegørelsen disponeret efter de samme overordnede fokusområder, som afspejler handicapkonventionens målsætninger og principper. Redegørelsen indeholder dermed alene initiativer, som relaterer sig til disse fokusområder, og er således ikke et udtømmende katalog over alle handicappolitiske indsatser på de forskellige sektorområder.

Redegørelsen er udarbejdet i regi af Ministeriernes Handicapudvalg, som er et tværministerielt udvalg med Social- og Boligministeriet som formand. Udvalgets overordnede formål er at medvirke til at skabe en sammenhængende handicappolitisk indsats i overensstemmelse med regeringens mål og visioner. Herunder indgår at skabe sammenhæng i regeringens initiativer, men også at være et forum for håndtering af tværgående udfordringer, videndeling, netværkskabelse og sparring om aktuelle handicappolitiske forhold, herunder den fortsatte implementering af FN's handicapkonvention.

Redegørelsen er udarbejdet med bidrag fra og i samarbejde mellem en lang række ministerier, som alle har arbejdet for at fremme handicappolitiske målsætninger om et inkluderende samfund og lige muligheder for alle.

Redegørelsen er bygget op om ni centrale fokusområder. I disse kan man læse om tankerne bag hvert af de overordnede fokusområder samt om udvalgte centrale initiativer i de enkelte ministerier, som er igangsat for at understøtte arbejdet med det pågældende fokusområde. For hvert fokusområde præsenteres mål og centrale initiativer på de enkelte områder.

Indhold

Om redegørelsen	3
1. Indledning	5
2. Bevidstgørelse og bekæmpelse af diskrimination.....	7
3. Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet.....	9
4. Fysisk og digital tilgængelighed.....	13
5. Lige adgang til uddannelse	22
6. Flere i arbejde	32
7. Fremme af sundhed	36
8. Mødet med det offentlige system	45
9. Viden og dataindsamling	52
10. Internationalt samarbejde	58

1. Indledning

Dansk handicappolitik skal være med til at understøtte en samfundsudvikling, hvor børn, unge og voksne med handicap har samme ansvar for eget liv som alle andre samfundsborgere og muligheder for at udnytte deres potentialer på lige fod med alle andre. Det langsigtede mål er at skabe et inkluderende og mangfoldigt samfundsfællesskab baseret på respekt for forskellighed, og hvor der støttes op om den enkeltes ressourcer og muligheder. Det er også målet at skabe et samfund, hvor ansvar og muligheder balancerer, og hvor alle har mulighed for at deltage i og bidrage til fællesskabet.

Denne redegørelse er et vigtigt element i arbejdet med at nå dette mål. Redegørelsen er med til at fastholde et fokus på området, der kan føre til vigtige og nødvendige diskussioner og ikke mindst sikre, at arbejdet med inklusion og ligebehandling af mennesker med handicap hele tiden udvikles og forbedres.

En vigtig ramme for arbejdet er FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap (FN's handicapkonvention). Konventionen skal fremme, beskytte og sikre muligheden for, at alle personer med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre samt at fremme respekten for deres naturlige værdighed.

Handicapkonventionen indeholder et princip om progressiv implementering af de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder og kan betragtes som et dynamisk redskab, der bidrager til at sikre en fortsat udvikling af området med henblik på fuld opnåelse af de rettigheder, der er fastsat i konventionen inden for de rammer, som samfundsudviklingen og samfundsøkonomien sætter.

Konventionen trådte i kraft i Danmark den 23. august 2009.

Redegørelsen er disponeret efter ni centrale fokusområder, som er udvalgt med afsæt i de bærende principper i FN's handicapkonvention:

- 1) Bevidstgørelse og bekæmpelse af diskrimination
- 2) Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet
- 3) Fysisk og digital tilgængelighed
- 4) Lige adgang til uddannelse
- 5) Flere i arbejde
- 6) Fokus på sundhed
- 7) Mødet med det offentlige system
- 8) Viden og dataindsamling
- 9) Internationalt samarbejde

Hvert fokusområde indledes med et kort resumé af de for fokusområdet vigtigste relevante artikler i FN's handicapkonvention. Derefter præsenteres mål og centrale initiativer på de enkelte områder.

Regeringen (SVM) og Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti og Radikale Venstre indgik den 2. maj 2024 en rammeaftale om en langsigtet og bæredygtig udvikling af handicapområdet. Rammeaftalen består af 25 overordnede initiativer, hvoraf flere er ved at blive implementeret, mens andre skal udfoldes og udmøntes i politiske delaftaler i de kommende år. Det overordnede formål med rammeaftalen er at sikre en faglig og økonomisk bæredygtig udvikling af handicapområdet af høj kvalitet med fokus på forebyggelse, udvikling og trivsel samt at understøtte mennesker med handicap i at deltage i samfundet, samtidig med at ressourcerne på handicapområdet anvendes bedre til gavn for børn, unge og voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Rammeaftalen skal ses i forlængelse af oprettelsen af forummet "Sammen om Handicap", som blev nedsat i august 2023 med henblik på at facilitere dialog og danne ramme for fælles løsninger på problemstillinger på handicapområdet. Rammeaftalens initiativer bevæger sig på tværs af principperne i FN's Handicapkonvention.

Danmarks seneste dialog med FN's Handicapkomité var den 23. august 2024. Dialogen skete som opfølgning på Danmarks samlede anden og tredje periodiske beretning fra 2020. Som opfølgning herpå sendte Komitéen afsluttende bemærkninger til Danmarks samlede anden og tredje periodiske beretning, som indeholder en række anbefalinger til, hvordan Danmark kan styrke implementeringen af FN's handicapkonvention. Anbefalingerne er offentliggjort på Social- og Boligministeriets hjemmeside.

2. Bevidstgørelse og bekæmpelse af diskrimination

I dette kapitel præsenteres de initiativer, der er iværksat, afsluttet, eller hvor der er sket en særlig udvikling i 2023-2024, og som i overvejende grad kan relateres til FN's handicapkonventions artikel 5: Lighed og ikke-diskrimination og artikel 8: Bevidstgørelse.

Det følger af artikel 5, at deltagerstaterne anerkender, at alle er lige for loven, og at personer med handicap skal sikres lige og effektiv retlig beskyttelse imod diskrimination af enhver grund. Derfor skal deltagerstaterne tage alle passende skridt til at sikre, at der tilvejebringes rimelig tilpasning.

Det følger af artikel 8, at deltagerstaterne forpligter sig til at vedtage umiddelbare effektive og passende foranstaltninger til at øge bevidstheden i samfundet om personer med handicap, at bekæmpe stereotyper, fordomme m.v. og at fremme bevidstheden om evner hos og bidrag fra personer med handicap. Foranstaltningerne kan bl.a. omfatte effektive offentlige bevidstgørende kampagner og fremme - på alle niveauer i uddannelsessystemet - af en holdning af respekt i forhold til de rettigheder, der tilkommer personer med handicap.

Der er fra centralt hold løbende fokus på at modvirke diskrimination samt beskytte og fremme menneskerettigheder for mennesker med handicap.

VIVE offentliggjorde en evaluering af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap i 2024, som viser begrænset kendskab til loven.

I 2024 blev der afsat midler til en landsdækkende handicapuge og samfundskampagne med det formål at øge kendskabet til mennesker med handicap i den brede befolkning og medvirke til at aflive myter, fordomme og misforståelser, som foruden at dæmpe fremmedgørelsen kan være med til at øge trivslen for mennesker med handicap.

Nedenfor præsenteres en kort status på de aktuelle og fremadrettede initiativer om temaet: Bevidstgørelse og bekæmpelse af diskrimination.

Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap

Social- og Boligministeriet

Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap trådte i kraft 1. juli 2018. Loven har til formål at give juridisk beskyttelse mod forskelsbehandling uden for arbejdsmarkedet til mennesker med handicap, f.eks. i kultur -og fritidslivet, på uddannelsesområdet eller i transportsammenhæng mv.

For at kunne følge, hvordan loven virker i praksis, blev det indføjet i lovbemærkningerne, at der vil ske en årlig opfølgning af loven via oplysninger fra Ligebehandlingsnævnet, ligesom der efter en årrække skulle foretages en mere uddybende evaluering af loven.

VIVE har på foranledning af Social- og Boligministeriet udarbejdet denne evaluering, som blev offentliggjort i september 2024. Evalueringen viser, at der er generelt et begrænset kendskab til loven, og både borgere, pårørende, kommunale aktører og fagpersoner har svært ved at forstå, hvornår loven gælder, samt hvilke kriterier der skal opfyldes. Denne mangel på viden gør det vanskeligt for både borgere og institutioner at navigere i lovgivningen. På trods af dette kan loven bidrage til positive forandringer i små, konkrete situationer. Et eksempel er dialoger med butikker om retten til at medbringe en servicehund, hvilket har ført til større rummelighed. Selvom loven i sig selv ikke er tilstrækkelig til at sikre fuld inklusion, vurderes den stadig som både vigtig og relevant.

Handicapuge og samfundskampagne

Social- og Boligministeriet

En undersøgelse gennemført af Danske Handicaporganisationer (DH) og Det Centrale Handicapråd fra oktober 2023 om danskernes syn på handicap viser blandt andet, at syv ud af ti adspurgte danskere mener, at de fleste er usikre på at omgås borgere med handicap. I Aftalen om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2025-2027 (indgået november 2024) blev der afsat 8,5 mio. kr. til etablering af en årlig handicapuge med inspiration fra Uge 6, hvor der tilbydes forløb og aktiviteter i blandt andet skoler med skiftende fokus fra år til år, samt gennemførelse af en selvstændig oplysningskampagne, som gennemføres én gang. Danske Handicaporganisationer udfører handicapugen og samfundskampagnen.

3. Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet

I dette kapitel præsenteres de initiativer, der er iværksat, afsluttet, eller hvor der er sket en særlig udvikling i 2023-2024, og som i overvejende grad kan relateres til FN's handicapkonventions artikel 19: Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet, artikel 29: Deltagelse i det politiske og offentlige liv samt artikel 30: Deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud, fritidsaktiviteter og idræt.

I henhold til artikel 19 anerkender deltagerstaterne, at alle personer med handicap har lige ret til at leve i samfundet med samme valgmuligheder som andre, og deltagerstaterne skal træffe effektive og passende foranstaltninger til at gøre det lettere for personer med handicap fuldt ud at nyde denne rettighed samt fuldt ud at blive inkluderet og deltage i samfundet.

I henhold til artikel 29 skal deltagerstaterne sikre personer med handicap politiske rettigheder og mulighed for at nyde dem på lige fod med andre, herunder sikre at personer med handicap har ret til og mulighed for at afgive deres stemme og modtage valg.

Civilsamfundet er indgang til ligeværdige møder mellem mennesker med og uden handicap. Deltagelse i civilsamfundets mange fællesskaber er en af de vigtigste veje til øget inklusion og mangfoldighed i samfundet. Det er derfor vigtigt at understøtte, at mennesker med handicap kan deltage på lige fod med andre i samfundet. For det enkelte menneske med handicap handler deltagelse også om at kende og bruge sine rettigheder. Derfor skal mennesker med både fysiske og kognitive handicap understøttes i at deltage som aktive samfundsborgere i de mange aktiviteter, som det danske samfund har at byde på og i at leve selvstændige liv.

Et partnerskabsprojekt finansieret med midler fra Udviklings- og Investeringsprogrammet på voksenområdet for perioden 2023-2026 skal udvikle et koncept for Borgeren ved roret. Borgeren ved roret er en recovery-orienteret rehabiliterende tilgang, som har et målrettet fokus på borgerens potentiale for at leve et så selvstændigt liv som muligt.

Som led i udviklings- og investeringsprogrammet på børneområdet for 2022 modner Social- og Boligstyrelsen en indsats til inklusion af børn og unge med handicap i fritidsfællesskaber. Indsatsen gennemføres fra 2023-2025 og har til formål at styrke inklusion af børn og unge i fritidsfællesskaber for derved at forebygge social isolation, ensomhed og mistrivsel.

På de følgende sider præsenteres en kort status på de aktuelle og fremadrettede initiativer om temaet: Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet.

Partnerskabsprojektet Borgeren ved roret

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Borgeren ved roret er betegnelsen for en recovery-orienteret rehabiliterende tilgang, som har et målrettet fokus på borgerens potentiale for at leve et så selvstændigt liv som muligt.

Borgerens perspektiv, samt borgerens håb, ønsker og drømme, er styrende for tilgangen, og tilgangen fokuserer på den enkelte borgers ressourcer og muligheder for et meningsfuldt liv.

I perioden 2019-2022 har Social- og Boligstyrelsen i samarbejde med en række kommuner udviklet konceptet for Borgeren ved roret, som er målrettet socialpsykiatrien. Konceptet består af en række materialer og otte handlingsanvisende principper, som tilsammen udgør en recovery-orienteret rehabiliterende tilgang. Partnerskabsprojektet Borgeren ved roret skal bidrage til en bevægelse mod en samlet omstilling af det specialiserede voksenområde i retning af en recovery-orienteret rehabiliterende tilgang.

Partnerskabsprojektet, som er finansieret med midler fra Udviklings- og Investeringsprogrammet på voksenområdet for perioden 2023-2026 skal:

1. Udvikle og modne de otte principper under Borgeren ved roret ift. handicap- og udsatteområdet
2. Skabe et fælles nationalt vidensgrundlag om arbejdet med recovery-orienteret rehabilitering som tilgang ift. mennesker med handicap og/eller i udsatte positioner.

Udviklingsarbejdet evalueres af VIVE, og de deltagende kommuner modtager kompetenceudvikling fra Københavns Professionshøjskole.

Modning af indsats til inklusion af børn og unge med handicap i fritidsfællesskaber

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Som led i udviklings- og investeringsprogrammet på børneområdet for 2022 modner Social- og Boligstyrelsen en indsats til inklusion af børn og unge med handicap i fritidsfællesskaber. Modning af indsatsen sker i samarbejde med tre kommuner, der samarbejder med lokale frivillige foreninger og organisationer om indsatsen. Modning, evaluering og udarbejdelse af endelig indsatsbeskrivelse gennemføres fra 2023 til 2025, hvor projektet afsluttes.

Initiativet har til formål at styrke inklusion af børn og unge i fritidsfællesskaber for derved at forebygge social isolation, ensomhed og mistrivsel. Gennem fokus på inklusion og øget deltagelse i fritidsfællesskaber forventes initiativet at kunne være med til at styrke målgruppens selvværd, trivsel og livskvalitet samt forebygge ensomhed i voksenlivet og være med til at skabe grundlag for, at børn og unges deltagelse i andre arenaer øges (skole, fritid, uddannelse/beskæftigelse mv.).

Målgruppen er børn og unge med handicap i alderen 6-16 år, herunder eventuelt også udsatte børn og unge med lignende udfordringer, som eksempelvis udviklings- og opmærksomhedsforstyrrelser, der oplever eller er i risiko for at opleve ensomhed og social isolation, som kan lede til mistrivsel. Deltagere fra målgruppen skal have de kognitive forudsætninger for med den rette støtte at kunne indgå i fritidsfællesskaber med jævnaldrende.

Implementering af reglerne om magtanvendelse

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Den 1. juli 2024 trådte nye regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne i kraft. Ændringerne udmønter dele af rammeaftalen mellem regeringen (SVM) og Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti samt Radikale Venstre om en langsigtet og bæredygtig udvikling af handicapområdet af d. 2. maj 2024. De nye regler indeholder en række elementer, som skal varetage hensynet til borgeren selv og hensynet til andre med henblik på at sikre, at personalet på bl.a. botilbud har de rette rammer til at drage omsorg for borgere, der ikke kan tage vare på sig selv eller overskue konsekvenserne af deres egne handlinger.

Med Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2024-2027 blev der afsat i alt 2,8 mio. kr. i perioden 2024-2026 til et initiativ, der har til hensigt at sikre opfølgning på de nye regler. Det sker i tilknytning til øvrige aktiviteter på området i Social- og Boligstyrelsen, hvorved implementeringen af og kendskabet til de nye regler understøttes. Selve opfølgningen foregår gennem f.eks. informations- og undervisningsmateriale, formidlingsarrangementer, temadage og webinarer i 2024-2026.

Initiativet er målrettet borgere med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som typisk opholder sig på plejecentre, i botilbud, i aktivitets- og samværstilbud, i beskyttet beskæftigelse, i aflastningstilbud og i egen bolig. Initiativet retter sig desuden mod ledere og fagprofessionelle på kommunale, regionale og private tilbud og på forvaltningsniveau i kommuner og regioner, tilsynsførende på handicap- og demensområdet.

Mestringsindsats til børn med udviklings- og opmærksomhedsforstyrrelser

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Social- og Boligstyrelsen udviklede i perioden 2021-2023 en gruppebaseret indsats til 8-12-årige børn med udviklings- og opmærksomhedsforstyrrelser og deres nære voksne. Udviklingsarbejdet foregik i tæt samarbejde med 6 kommuner og VIVE, som også har evalueret arbejdet.

Indsatsen hedder Mestringsløkken og har fokus på børnenes sociale mestring af hverdagen. Den er udviklet til forankring i PPR og/eller familiebehandling og består af et gruppeforløb med ni sessioner til børnene og et parallelt gruppeforløb med fem sessioner til børnenes nære

voksne. Som en del af indsatsen arbejdes der også med vidensdeling med børnenes skoletilbud.

I 2024 har Social- og Boligstyrelsen arbejdet med udbredelse af indsatsen gennem kompetenceudvikling til 12 kommuner, som ønsker at arbejde med indsatsen. Dette arbejde afsluttes i 2025, hvor indsatsen med tilhørende materialer også udgives på sbst.dk og beskrives på social.dk.

Udviklingsarbejdet er finansieret gennem Udviklings- og Investeringsprogrammet på Børne- og Ungeområdet fra 2021-2023. Den efterfølgende udbredelse er finansieret med midler fra Udviklings- og Investeringsprogrammet i 2024.

Søskende til børn med handicap

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Social- og Boligstyrelsen afsluttede i 2024 et projekt, hvor 13 kommuner afprøvede den norske indsats SIBS, rettet mod søskende til børn med handicap. Indsatsen understøtter udviklingen af en åben kommunikation imellem børn og forældre og giver mulighed for, at søskendepårørende kan formulere spørgsmål, ønsker, oplevelser og følelser forbundet med et liv i en familie, hvor der er en søskende med handicap med det formål at bedre søskendepårørendes trivsel. Initiativet er finansieret gennem Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2021-2024. VIVE har evalueret indsatsen. Evalueringen er udgivet maj 2025 og er tilgængelig på sbst.dk.

4. Fysisk og digital tilgængelighed

I dette kapitel præsenteres de initiativer, der er iværksat, afsluttet, eller hvor der er sket en særlig udvikling i 2023-2024, og som i overvejende grad kan relateres til FN's handicapkonventions artikel 9: Tilgængelighed og artikel 11: Risikosituationer og humanitære nødsituationer.

I henhold til artikel 9 skal deltagerstaterne træffe passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap på lige fod med andre har adgang til de fysiske omgivelser og transportmuligheder, den information og kommunikation, herunder informations- og kommunikationsteknologi og -systemer, og de øvrige faciliteter og tilbud, der er åbne for eller gives offentligheden.

I henhold til artikel 11 skal deltagerstaterne træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre personer med handicap beskyttelse og sikkerhed i risikosituationer.

Mennesker med handicap bør så vidt muligt sikres lige adgang til fysiske omgivelser, transportmidler, information, kommunikation samt øvrige faciliteter og tilbud, der er åbne for offentligheden. Tilgængelighed handler både om at fjerne fysiske barrierer og om at sikre, at informationer og kulturtilbud er tilgængelige for både mennesker med fysiske og med kognitive handicap.

Det kan for eksempel helt konkret dreje sig om adgang til skoler, arbejdspladser, sundhedstilbud, fritidsaktiviteter, idræt, medier og museer eller om adgang til digitale løsninger, ny teknologi og hjælpemidler til en overkommelig pris. Muligheden for at leve et selvstændigt liv og deltage fuldt ud i alle livets forhold på lige fod med alle andre, er tæt forbundet med tilgængelighed.

Med aftalen om Fonden for blandede byer, blev der afsat 5 mio. kr. i 2022-2023 til oprettelse af nye kategorier for tilgængelige boliger. Midlerne blev afsat med henblik på at skabe mest mulig tilgængelighed for renoveringsmidlerne og dertil sikre et bedre datagrundlag for tilgængelighed i de almene boliger. I maj 2024 introducerede Landsbyggefonden registreringsværktøjet "Boliger for alle" for at understøtte boligorganisationernes registreringsarbejde. Værktøjet anvender en spørgeramme til vurdering af hver bolig, og alle registreringer præsenteres på danmarkbolig.dk. Her kan data tilgås via en filterfunktion eller en selvvalgt tilgængelighedsprofil.

Med politisk aftale om Infrastrukturplan 2035 af 28. juni 2021 blev der afsat en pulje på 650 mio. kr. til at øge tilgængeligheden på stationer i hele landet i perioden 2022-2035. Det primære formål er at gøre togstationer mere tilgængelige for alle mennesker uanset behov og dermed sikre, at rejser kan foretages spontant på tværs af landet. Som det første projekt i puljen blev der i efteråret 2024 etableret en ny perron på Brønderslev Station med henblik på at sikre niveaufri indstigning fra perron til tog og omvendt. Der er pt. igangsat flere undersøgelser af mulige tilgængelighedsprojekter, som afrapporteres løbende til forligskredsen med henblik på evt. anlæg.

I 2024 offentliggjorde Digitaliseringsstyrelsen de fællesoffentlige principper for digital inklusion, som har til formål at fremme ansvarlig og inkluderende digitalisering. Foruden principperne for digital inklusion har Folketinget for første gang indgået en aftale om digital inklusion i juni 2023. Aftalen skal understøtte borgere med digitale udfordrings mulighed for at begå sig i det danske samfund.

På de følgende sider præsenteres en kort status på de aktuelle og fremadrettede initiativer om temaet: Fysisk og digital tilgængelighed.

Varslingssystemer

Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab/Beredskabsstyrelsen

For så vidt angår varsling af befolkningen i tilfælde af kriser og katastrofer tilstræbes det, at det samlede udbud af varslingskanaler gør det muligt for alle borgere i Danmark at modtage varsler. Varslingssystemerne, som politiet kan bruge, og som Beredskabsstyrelsen stiller til rådighed, bruger forskellige virkemidler til at gøre opmærksom på den farlige situation.

De fysiske sirener og den mobilbaserede S!RENEN bruger en unik lyd. S!RENEN anvender en unik vibration på telefonen, mens den ældre sms-løsning, der kun er tiltænkt hørehæmmede, anvender almindelig sms-vibration. Begge mobil løsninger lader handlingsanvisningerne læse op, og telefonernes assisterende teknologier kan anvendes (f.eks. funktionerne zoom og forøget kontrast). Dertil kommer, at varslingsmyndighederne har aftalt med public service-medierne, DR, TV 2 og TV 2-regionerne, at de videreformidler beredskabsmeddelelser fra myndighederne i tekst og oplæsning på tv og radio.

Disse forskellige kanaler til varsling er ikke udelukkende fremstillet til personer med handicap, idet forskning viser, at varsling, der bliver formidlet gennem flere kanaler, er mere effektivt end varsling formidlet gennem én kanal. S!RENEN blev sat i drift i 2023.

Tilgængelighed i almene boliger

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Nye almene boliger vil i udgangspunkt blive opført som tilgængelige boliger i henhold til Bygningsreglementet, hvilket er til gavn for personer med handicap.

I 2021 indgik den daværende regering (S) en aftale om Fonden for blandede byer sammen med Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Kristendemokraterne. Aftalen fortsætter indsatsen fra Grøn Boligaftale (2020) for at øge antallet af tilgængelige boliger.

Som led i Grøn Boligaftale blev der i 2020 nedsat en arbejdsgruppe, der skulle undersøge, hvordan midler til tilgængelighed bedst kunne målrettes for at skabe flest mulige tilgængelige boliger. Arbejdsgruppen afrapporterede i efteråret 2021 og anbefalede, at tilgængelige boliger

bør tænkes bredere og mere behovsorienteret. Midlerne til tilgængelighed kan dermed anvendes mere målrettet gennem løsninger, der imødekommer forskellige typer handicap, såsom bevægelseshandicap, syns- og hørehandicap samt psykiske handicap.

Med aftalen om Fonden for blandede byer, blev der afsat 5 mio. kr. i 2022-2023 til oprettelse af nye kategorier for tilgængelige boliger på baggrund af arbejdsgruppens rapport. Midlerne blev afsat med henblik på at skabe mest mulig tilgængelighed for renoveringsmidlerne og dertil sikre et bedre datagrundlag for tilgængelighed i de almene boliger.

De almene boligorganisationer har gennem en årrække registreret data om tilgængelighed. Imidlertid har den demografiske udvikling medført et øget behov for mere detaljerede og omfattende registreringer.

I maj 2024 introducerede Landsbyggefonden registreringsværktøjet "Boliger for alle" for at understøtte boligorganisationernes registreringsarbejde. Værktøjet anvender en spørgeramme til vurdering af hver bolig, og alle registreringer præsenteres på danmarkbolig.dk. Her kan data tilgås via en filterfunktion eller en selvvalgt tilgængelighedsprofil.

I 2025 blev der lanceret en opdateret version af værktøjet med forbedret funktionalitet, der opdeler indberetningskrav i tvungne og frivillige kategorier. De obligatoriske kategorier omfatter "kørestol", "gang-, arm og hånd" samt "synshandicap". De øvrige kategorier bygger på frivillig registrering. Boligorganisationerne tilbydes desuden flere metoder til indberetning, f.eks. tilbydes der snitflader til implementering i boligorganisationernes egne løsninger.

Der arbejdes mod en målsætning om, at graden af tilgængelighed registreres for alle boliger.

Webtilgængelighedsloven

Digitaliseringsministeriet/Digitaliseringsstyrelsen

Lov nr. 692 af 8. juni 2018 om tilgængelighed af offentlige organers websteder og mobilapplikationer (webtilgængelighedsloven) med senere ændringer har til formål at gøre det nemmere for personer med handicap at benytte myndigheders og offentligretlige organers websteder og mobilapplikationer.

Digitaliseringsstyrelsen gennemfører forenkledte og dybdegående monitoreringer af offentlige organers websteder og mobilapplikationer og fører tilsyn med deres overholdelse af webtilgængelighedsloven. I monitoreringsperioderne 2023 og 2024 har Digitaliseringsstyrelsen monitoreret ca. 540 websteder og applikationer.

Monitoreringsindsatsen er fra 1. september 2024 ændret således, at den dybdegående monitoreringsmetode tager udgangspunkt i de samlede krav i den harmoniserede standard EN 301 549 v.3.2.1, og Digitaliseringsstyrelsen har skærpet tilsynet for at hæve niveauet af tilgængelighed af de offentlige myndigheders og de offentligretlige organers websteder og mobilapplikationer.

Vejledningsindsatsen på webtilgængelighedsområdet omfatter, men er ikke begrænset til netværksmøder, vejledningsmateriale og vejledningsmøder med de myndigheder og offentligretlige organer, der har undergået tilsyn. Digitaliseringsstyrelsen har desuden i samarbejde med Dansk Standard oversat og frikøbt den harmoniserede standard EN 301 549 v.3.2.1 for at mindske barrierer for standardens anvendelse.

Lov om fravigelse fra obligatorisk digital selvbetjening

Digitaliseringsministeriet/Digitaliseringsstyrelsen

Lov nr. 603 af 31. maj 2023 om fravigelse fra obligatorisk digital selvbetjening har til formål at gøre det nemmere for borgere, der i forvejen er fritaget fra Digital Post, at blive undtaget fra obligatorisk digital selvbetjening samt at skabe bedre sammenhæng i reglerne for borgeres digitale kommunikation med offentlige myndigheder. Loven finder anvendelse på alle offentlige myndigheders obligatoriske digitale selvbetjeningsløsninger, hvor der efter lovgivningen er mulighed for at fravige udgangspunktet om obligatorisk digital selvbetjening for fysiske personer, dog ikke for domstolenes digitale portaler.

Personer, der er fritaget fra obligatorisk tilslutning til Digital Post har efter anmodning ret til at benytte den pågældende lovgivnings hjemlede alternativ til den obligatoriske digitale selvbetjeningsløsning. De nye regler vil således give personer med handicap en mere effektiv og ensartet mulighed for at blive undtaget fra kravet om obligatorisk digital selvbetjening.

Skærpede tilgængelighedskrav til public service

Kulturministeriet

De danske public service-medier DR og TV 2 Danmark har til opgave at sikre, at den danske befolkning på tv har adgang til et bredt udbud af programmer, der omfatter nyhedsformidling, oplysning, undervisning, kunst og underholdning. Til dette formål er medierne underlagt public service-kontrakter eller –tilladelser, der stiller en række krav til indhold og fremstilling af public service-mediernes indhold, herunder til tilgængeligheden for personer med handicap.

I forlængelse af indgåelse af Medieaftalen for 2023-2026 blev public service-kontrakterne for DR og public service-tilladelsen for TV 2 Danmarks hovedkanal (TV 2) revideret i april 2024. I den nye public service-kontrakt for DR blev der lavet mindre tilføjelser til DR's tilgængelighedsforpligtelser, mens der for TV 2 Danmark blev indført en række nye krav til tilgængelighed, herunder krav om en øget andel af tekstede programmer, samt skærpede krav til livetekstning, synstolkning og oplæsning af undertekster. Disse nye forpligtelser centrerer sig særligt om programmer og samfundsbegivenheder med særlig offentlig interesse.

Både DR og TV 2 blev desuden pålagt at undersøge, om der kan etableres mulighed for oplæsning af skilte med relevante oplysninger, der indgår i programmer, så blinde, svagsynede og usikre læsere kan få det fulde udbytte af disse programmer.

Styrket vejlednings- og informationsindsats for kommer- cielle tv-udbydere

Kulturministeriet

Både de ikkekommercielle lokale og de kommercielle tv-stationer, såvel som video on demand-tjenester, der er underlagt dansk myndighed, er også underlagt regler om tilgængelighed, der udspringer fra direktivet om audiovisuelle medietjenester (AVMS-direktivet). Direktivet er implementeret i Danmark gennem radio- og fjernsynsloven og dertilhørende bekendtgørelser. Formålet er at sikre adgangen til audiovisuelt indhold for personer med funktionsnedsættelser, særligt personer med syns- og hørehandicap, samt ældre.

Medieudbydere skal således udarbejde handlingsplaner for, hvordan de gradvist vil gøre deres programindhold mere tilgængeligt for personer med funktionsnedsættelser. Handlingsplanerne skal godkendes af Radio- og tv-nævnet.

Med Mediaaftalen for 2023-2026 blev det aftalt at styrke vejlednings- og informationsindsats omkring tilgængelighedsinitiativer for kommercielle tv-udbydere og video on demand-tjenester. I forlængelse heraf har Radio- og tv-nævnet i løbet af november 2024 lanceret en styrket vejlednings- og informationsindsats. Som en del af denne indsats har nævnet udarbejdet vejledningsmateriale, der skal støtte udbydere i arbejdet med at gøre audiovisuelt indhold tilgængeligt for alle borgere, herunder personer med funktionsnedsættelser.

Danske Handicaporganisationer har fungeret som vidensaktør i udviklingen af vejledningsmateriale med henblik på at sikre, at tilgængelighedstiltagene afspejler de faktiske behov hos personer med funktionsnedsættelser og bidrager til værdi for et bredere publikum.

Synstolkning af film for blinde og svagsynede

Kulturministeriet

Det er med filmaftalen for 2024-2027 aftalt, at alle danske spillefilm, der opnår statslig støtte og får dansk biografpremiere, skal gøres tilgængelige for mennesker med et synshandicap gennem synstolkning. Kravet om synstolkning er en videreførelse af samme krav, som også indgik i filmaftalen for 2019-2023.

En synstolkning er et separat lydspor, hvor en skuespiller beskriver filmens billedside. Synstolkningen fungerer via en gratis app, MovieReading, hvor mobiltelefonen "hører" biografhøjttalernes lyd med sin mikrofon og dermed genkender og synkroniserer synstolkningen med filmens lydside.

Gennem synstolkning gøres det dermed muligt for blinde og svagsynede også at opleve elementer i filmen, som ikke er verbale. Det er fremhævet, af bl.a. Dansk Blindesamfund, at det giver en større lyst til at indgå i det sociale fællesskab, der er forbundet med at gå i biografen.

Formålet med udbredelsen af synstolkning af danske film knytter sig således både til det sociale aspekt, foruden hensynet til i højere grad at gøre kulturudbuddet tilgængeligt for blinde og svagsynede.

Principper for digital inklusion

Digitaliseringsministeriet/Digitaliseringsstyrelsen

De fællesoffentlige principper for digital inklusion fra 2024 har til formål at fremme ansvarlig og inkluderende digitalisering. Principperne er vejledende og skal være en hjælp til offentlige myndigheder i deres arbejde med inkluderende digitalisering.

Med de seks principper sætter staten, KL og Danske Regioner sammen retningen for offentlig digitalisering med omtanke og under hensyn til alle borgere, herunder også personer med handicap.

Principper for digital inklusion:

1. Hav øje for digitaliseringens konsekvenser: Beslutninger om digitalisering skal understøtte alle borgeres rettigheder og minimere risici for eksklusion.
2. Design løsninger for alle: Borgerrettede digitale løsninger skal udvikles med alsidig inddragelse af borgere, tage afsæt i borgernes behov og være anvendelige for flest mulige.
3. Kommunikér så alle forstår det: Myndigheder skal anvende letforståeligt sprog og understøtte virkemidler.
4. Hjælp borgerne med deres digitale gøremål: Borgere skal have nem adgang til hjælp og vejledning i deres digitale kontakt med det offentlige.
5. Hjælp dem, der hjælper: Det skal være nemt, sikkert og trygt for støttepersoner at hjælpe digitalt.
6. Stil anvendelige alternativer til rådighed: Når borgere ikke har mulighed for at være digitale, skal der være alternativer til rådighed.

Digitaliseringsstyrelsen, KL og Danske Regioner har fokus på udbredelse og forankring af principper for digital inklusion blandt andet gennem Myndighedsnetværket for digital inklusion samt ved løbende kommunikation på webstedet principperforinklusion.digst.dk om best-case eksempler, værktøjer og inspiration til myndigheder som ønsker at arbejde med inkluderende digitalisering.

Foruden principperne for digital inklusion har Folketinget for første gang indgået en aftale om digital inklusion i juni 2023. Aftalen skal understøtte borgere med digitale udfordrings muligheder for at begå sig i det danske samfund.

Digitaliseringsstyrelsen har et fortsat fokus på at styrke de digitale hjælpeadgange for alle borgere, der af forskellige årsager har behov for støtte i deres kontakt med det offentlige. I 2024

blev der som supplement til den eksisterende læseadgang introduceret en ny læse- og skriveadgang i Digital Post-løsningen. Formålet er at give familiemedlemmer og nærtstående mulighed for at besvare, videresende og skrive meddelelser til offentlige afsendere på vegne af ejere af en digital postkasse. For så vidt angår den fællesoffentlige digitale fuldmagtsløsning, Digital Fuldmagt, er der også i 2024 igangsat en indsats, som skal gøre løsningen mere brugervenlig og understøtte, at flere myndigheder tilslutter sig fuldmagtsløsningen, hvorved det bliver endnu nemmere for borgere at lade sig partsrepræsentere digitalt i det offentlige.

Byggeri

Social- og Boligministeriet

Byggeloven har bl.a. til hensigt at fremme handicaptilgængelig indretning. Bygningsreglementet, som udmønter de specifikke krav, omfatter derfor flere krav til tilgængeligheden i byggeriet. Fra 1. januar 2024 har der været krav om, at der ved opførelse af fritliggende enfamiliehuse skal være niveaufri adgang ved mindst én af bygningens yderdøre i stueetagen. Formålet er at understøtte tilgængelighedsforholdene for personer med fysisk handicap og en befolkning med flere ældre.

Bygningsreglementet består af minimumskrav. Det er derfor muligt for en bygherre at stille yderligere krav til eksempelvis adgangsforhold i enfamiliehuse.

Tilgængelighed i naturen

Ministeriet for Grøn Trepert/Naturstyrelsen

I reglerne for adgang til naturen er der fastlagt en ret for borgerne til at færdes med kørestole i naturen de samme steder, som man må færdes til fods. I skove må færdsel dog kun ske med handicapkøretøjer på veje og stier, og på klitfredede arealer må det alene ske på lovligt anlagte veje.

Dertil søger Naturstyrelsen, så vidt det er muligt inden for de givne rammer, at tilgodese mennesker med bevægelseshandicap ved udformningen af veje, faciliteter m.v. ud fra anbefalinger og retningslinjer fra relevante myndigheder.

Naturstyrelsens faciliteter, som retter sig mod mennesker med bevægelseshandicap, findes på udnaturen.dk. Derudover er der på Naturstyrelsens hjemmeside en underside om lettilgængelige faciliteter. Denne underside er i 2022-2024 blevet videreudviklet, som en del af projektet 'Natur for alle', der var et samarbejdsprojekt med Videncenter om Handicap. Projektet blev afsluttet i 2024.

Tog, infrastruktur og busser med god tilgængelighed

Transportministeriet

Inden for Transportministeriets ressort er der sat en række projekter og initiativer i gang i perioden 2023-2024, der vil forbedre tilgængeligheden i den kollektive trafik for mennesker med handicap.

Stationer, perroner og jernbanekøretøjer

I henhold til EU-forordningen om TSI PRM, som gælder for konventionelle strækninger og stationerne (omfatter ikke metro, letbane og S-tog) herpå, har Danmark i november 2024 opdateret sin national gennemførelsesplan fra 2017 med henblik på gradvist at fjerne identificerede hindringer for tilgængelighed. I den opdaterede gennemførelsesplan er alle lokalbanestationer og standsningssteder på konventionelle strækninger nu medtaget.

Nyt togmateriel

Franske Alstom skal levere DSB's nye el-togsæt, og fremtidens vognstammer vil blive leveret af den spanske togleverandør Talgo. Indkøbet af nyt materiel er et led i at gøre fremtidens togrejse mere bæredygtig, hurtig og mere punktlig både til nationale og internationale togrejser.

I samarbejde med Danske Handicaporganisationer har DSB testet de nye tilgængeligheds-løsninger i det nye togmateriel igennem 2023 og 2024. Baseret på løbende dialog med handicaporganisationerne og evaluering af testresultater, så udvikles der et nyt handicapkoncept for det nye materiel, så togrejsen i videst muligt omfang bliver tilgængelig for alle. På baggrund af testresultaterne har DSB foretaget justeringer efter ønske fra handicaporganisationerne, hvor det har været muligt. Eksempelvis vil taktile sædenumre være tilpasset i fremtidens togmateriel og punktskrift etableret på relevante steder.

I november 2025 indsatte DSB de første nye Talgo-tog på enkelte internationale afgangene til Hamborg. Togene vil løbende overtage flere afgangene i løbet af de første måneder i 2026. Fremtidens eltog IC5 forventes at blive indsat i drift i Danmark i starten af 2027.

Tilgængelighedspulje fra Infrastrukturplan 2035

Med politisk aftale om Infrastrukturplan 2035 af 28. juni 2021 blev der afsat en pulje på 650 mio. kr. til at øge tilgængeligheden på stationer i hele landet i perioden 2022-2035. Det primære formål er at gøre togstationer mere tilgængelige for alle mennesker uanset behov og dermed sikre, at rejser kan foretages spontant på tværs af landet.

Som det første projekt i puljen blev der i efteråret 2024 etableret en ny perron på Brønderslev Station med henblik på at sikre niveaufri indstigning fra perron til tog og omvendt. Der er pt. igangsat flere undersøgelser af mulige tilgængelighedsprojekter, som afrapporteres løbende til forligskredsen med henblik på evt. anlæg. Der afrapporteres halvårligt for status for puljen i Transportministeriets publikation Anlægsstatus.

Nye (el)busser med elektriske ramper

I 2023 og 2024 introducerede Movia - det største danske regionale trafiksselskab - elektriske ramper på udvalgte busruter. Tiltaget skal forbedre tilgængeligheden for mennesker med bevægelseshandicap, som dermed får mulighed for at stige på og af flere busser uden ledsager.

Busserne er ellers forsynet med manuelle ramper, der kræver hjælp fra chaufføren eller en ledsager. Elektriske ramper gør det muligt for kørestolsbrugere og borgere med fysiske udfordringer selv at aktivere rampen.

5. Lige adgang til uddannelse

I dette kapitel præsenteres de initiativer, der er iværksat, afsluttet, eller hvor der er sket en særlig udvikling i 2023-2024, og som i overvejende grad kan relateres til FN's handicapkonventions artikel 24: Uddannelse.

I henhold til denne artikel anerkender deltagerstaterne, at personer med handicap har ret til uddannelse. Deltagerstaterne skal derfor sikre et inkluderende uddannelsessystem på alle niveauer samt livslang læring. Bestemmelsen indeholder blandt andet forpligtelser for deltagerstaterne til at sikre, at mennesker med handicap ikke udelukkes fra det almindelige uddannelsessystem på grund af handicap, at der gives den nødvendige støtte i det almindelige uddannelsessystem til at lette effektiv uddannelse, og at personer med handicap har adgang til almindelige videregående uddannelse, erhvervsuddannelser, voksenundervisning og livslang læring uden diskrimination og på lige fod med andre.

Mennesker med handicap bør så vidt muligt sikres samme adgang til uddannelse og livslang læring som alle andre. Allerede fra fødslen kan børn have særlige behov som følge af handicap, hvor den rette og tidlige indsats har afgørende betydning for barnets udviklingsmuligheder og mulighed for uddannelse.

Børn og unge med særlige behov i dagtilbud og skoler skal tilbydes et udviklings- og læringsmiljø, der understøtter deres deltagelsesmuligheder i fællesskabet og tilbyder den nødvendige støtte og specialpædagogiske bistand. Unge med handicap og særlige behov må ikke udelukkes fra det almindelige uddannelsessystem på grund af handicap og skal tilbydes den nødvendige støtte i det almindelige uddannelsessystem, hvor der skal foretages en rimelig tilpasning ud fra den enkelte persons behov.

På dagtilbudsområdet er der i 2024 trådt ny lovgivning i kraft, som sikrer bedre muligheder for udsat skolestart. Derudover har Styrelsen for Undervisning og Kvalitet udarbejdet en undersøgelse af samarbejdet mellem dagtilbud og kommunernes pædagogisk-psykologiske rådgivning (PPR).

På grundskoleområdet er der med aftale om folkeskolens kvalitetsprogram fra 2024 aftalt en række initiativer, der har til formål at sikre lige adgang til uddannelse for alle. Den lovforberedende ekspertgruppe om regler på inklusions- og specialundervisningsområde skal se på konkrete forslag til justering af de lovgivningsmæssige rammer for folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske, med henblik på at flere elever kan udvikle sig fagligt og trives i folkeskolens almenundervisning. Derudover er der afsat midler til kompetenceudvikling i specialpædagogik og klasseledelse samt en styrkelse af den praksisnære kompetenceudvikling blandt andet i kraft af en mere sparrings- og understøttende rolle for kommunernes Pædagogisk-Psykologiske Rådgivning. Endelig afsættes med kvalitetsprogrammet 500 mio. kr. årligt til en styrket indsats for de mest udfordrede elever i dansk og matematik.

På både grundskole- og dagtilbudsområdet er der desuden afsat 50 millioner kroner i 2024 og 80 millioner kroner årligt i 2025-2027 til flere hænder i Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) til de kommuner, der har det største behov for flere medarbejdere i PPR. Derudover er der fokus på at sikre, at der er et solidt vidensgrundlag om børn og unge med særlige behov, bl.a. i kraft af arbejdet i Vidensenheden for Børn og Unge med Særlige Behov (VIBUS) og Trivselskommissionen. Derudover er der i 2024 udmeldt en pulje på i alt 39,9 millioner kroner i 2025-2027 til at understøtte efteruddannelse af flere læse- og matematikvejledere.

På området for de videregående uddannelser har der været fokus på at forbedre vilkårene for studerende med funktionsnedsættelser bredt set med henblik på at sikre, at funktionsnedsatte studerende kan tage en videregående uddannelse på lige fod med andre studerende. Arbejdet hermed ses bl.a. afspejlet i SU-reformen, som blev vedtaget i 2024, hvormed handicaptillægsmodtagere fra 2027, hvor reformen træder i kraft, vil modtage 12 ekstra klip til støttetiden ud over den normerede studietid. Arbejdet ses herudover afspejlet i udmøntningen af 10 mio. kr. (2023-pl) årligt fra 2025 og frem til at forbedre vilkårene for studerende med funktionsnedsættelser. Arbejdet ses desuden afspejlet i Afrapportering fra Taskforce for ny administration af SU-handicaptillæg samt i et lovforslag, som bygger på taskforcens anbefalinger og som har til formål at understøtte en kortere sagsbehandlingstid.

På de følgende sider præsenteres en kort status på de aktuelle og fremadrettede initiativer om temaet: Lige adgang til uddannelse.

Flere unge med handicap på ordinære ungdomsuddannelser

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Social- og Boligstyrelsen afsluttede i 2024 et initiativ, som havde til formål at udvikle og modne en model for en indsats, der kan støtte flere unge med handicap til at starte på og gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse. Indsatsmodellen fik navnet Styrket uddannelsesindsats (SUI) og består af fire fokusområder, som overordnet handler om, at

- 10) styrke samarbejdet mellem den kommunale ungeindsats (KUI), grundskolerne og ungdomsuddannelserne (fokus 1),
- 11) skabe bedre betingelser for koordinering af indsatsen til den unge (fokus 2),
- 12) sikre at den unge får den rette støtte til at starte på og gennemføre ungdomsuddannelsen ud fra et helhedsorienteret blik på den unges samlede situation (fokus 3),
- 13) inspirere ungdomsuddannelserne til at arbejde målrettet med at skabe mere inkluderende studiemiljøer, så unge med handicap kan deltage i både sociale og faglige fællesskaber på lige fod med øvrige elever (fokus 4).

Der er udviklet fire praksisnære guides, som trinvis og med konkrete redskaber beskriver, hvordan kommunerne og ungdomsuddannelserne i samarbejde kan udføre indsatsen. Derudover er der udviklet et dialogredskab, som kan bruges i vejledningen med den unge. Dialogredskabet understøtter en helhedsorienteret og ressourcefokuseret tilgang til den unge med fokus på

at inddrage den unge bedst muligt. Materialerne for indsatsen er udarbejdet med afsæt i de deltagende kommuner og ungdomsuddannelsers erfaringer samt input fra en faglig følge-gruppe.

Styrket uddannelsesindsats (SUI) er udviklet i et samarbejde mellem Social- og Boligstyrelsen, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) og tre kommuner i årene 2021-2024 i regi af initiativet "Styrket overgang til og fastholdelse på ungdomsuddannelse for unge med handicap (SOFUH)". Der var samlet afsat 16,5 mio. kr. til initiativet. Evaluering af indsatsen publiceres i 2025.

12 ekstra klip til SU-handicaptillægsmodtagere som led i SU-reform

Uddannelses- og Forskningsministeriet

Regeringen, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti og Dansk Folkeparti blev i 2023 enige om en ny SU-reform, som blev vedtaget af Folketinget i 2024. Fra januar 2027, når reformen træder i kraft, vil studerende, der modtager SU-handicaptillæg, få tildelt 12 ekstra SU-klip til støttetiden udover den normerede studietid.

Modtagerne af SU-handicaptillæg får derudover mulighed for en mere fleksibel tilrettelæggelse af deres uddannelsesforløb, idet de 12 klip, som tillægges støttetiden, ikke medregnes i opgørelsen af klipforbruget i forbindelse med SU-studieaktivitetskravet. Reformen vil dermed understøtte, at uddannelsessøgende, der modtager SU-handicaptillæg, sammen med uddannelsesinstitutionen kan planlægge deres samlede uddannelsesforløb efter muligheden for at udnytte de ekstra klip og gennemføre studiet med en lavere ECTS-fremdrift i forhold til SU-studieaktivitetskravet.

Udmøntning af 10 mio. kr. årligt til bedre forhold for studerende med funktionsnedsættelser

Uddannelses- og Forskningsministeriet

I forbindelse med den politiske aftale om Reform af universitetsuddannelserne i Danmark var partierne bag aftalen enige om at fortsætte indsatsen med at skabe bedre forhold for studerende med funktionsnedsættelser.

Partierne bag reformen bad Arbejdsgruppen for studerende med funktionsnedsættelser om at komme med anbefalinger til udmøntning af 10 mio. kr. (2023-pl) årligt til bedre forhold for studerende med funktionsnedsættelser, hvilket de gjorde i september 2024.

På baggrund af anbefalingerne blev aftalepartierne bag Reform af universitetsuddannelserne i Danmark enige om at udmønte 8 mio. kr. (2023-pl) årligt til Studenterrådgivningen til etableringen af et nyt videnscenter, der skal være med til at styrke og videreudvikle inkluderende

læringsmiljøer. Det skal bl.a. ske ved at skabe værktøjer og koncepter, der skal give studerende med funktionsnedsættelser bedre rammer for læring under studiet, således at de bedre kan deltage i undervisningen på lige vilkår med de øvrige studerende. Det kan for eksempel være ved, at underviserne understøttes i, hvordan de kan bidrage til at skabe gode praktiske rammer om undervisningen, så de studerende kan gøre bedst brug af deres hjælpemidler.

Partierne blev herudover enige om at udmønte 2 mio. kr. (2023-pl) årligt til Studievalg Danmark til bedre vejledning til unge og uddannelsessøgende med funktionsnedsættelser, før de søger optagelse på en videregående uddannelse. Initiativet skal bl.a. bidrage til en bedre overgang til de videregående uddannelser, så unge med handicap får bedre muligheder for viden og inspiration i uddannelsesvalget samt vejledning om muligheder for støtte, der passer til deres behov.

Udmøntningen af midlerne er begyndt i 2025.

Opfølgning på anbefalinger fra Taskforce for ny administration af SU-handicaptillæg og forslag til lov om ændring af SU-loven

Uddannelses- og Forskningsministeriet

Uddannelses- og forskningsministeren nedsatte i november 2023 en taskforce, der fik til opgave at komme med anbefalinger til en fremtidig indretning af SU-handicaptillægsordningens administration med henblik på at understøtte en kortere sagsbehandlingstid end i dag.

Taskforcen afgav i marts 2024 i alt 10 anbefalinger i rapporten Afrapportering fra Taskforce for ny administration af SU-handicaptillæg. De 10 anbefalinger kan inddeles i fire overordnede temaer og omfatter 1) en hurtigere screening af ansøgningerne, 2) bedre information og vejledning af ansøgerne før og efter ansøgningsstart, 3) forenkling og standardisering for indhentning af aktuel lægefaglig dokumentation, og 4) tiltag der skal sikre, at ansøgningerne både har relevant og fyldestgørende dokumentation, når de bliver indsendt.

Alle anbefalinger er implementeret, bortset fra anbefalingen om udvikling af en digital løsning til screening af ansøgninger, som er under fortsat udvikling.

Som led i opfølgningen på taskforcens arbejde fremsatte Uddannelses- og Forskningsministeriet i februar 2025 et lovforslag, der bygger på taskforcens anbefalinger. Lovforslaget blev vedtaget af Folketinget i maj 2025 med virkning fra d. 1. juli 2025. Uddannelses- og forskningsministeren har med loven fået bemyndigelse til at fastsætte regler for dokumentationskrav til ansøgning om SU-handicaptillæg, regler for afvisning af ansøgning ved manglende dokumentation samt regler om, fra hvilket tidspunkt SU-handicaptillæg kan modtages. Uddannelses- og forskningsministeren har også fået bemyndigelse til at fastsætte regler om anvendelse af kunstig intelligens eller lignende digitale løsninger i sagsbehandlingen mv. Ændringerne forventes at forkorte sagsbehandlingstiden til gavn for de uddannelsessøgende.

Indsatser på dagtilbudsområdet

Børne- og Undervisningsministeriet

Lovgivning om udsat skolestart

1. januar 2024 trådte ny lovgivning i kraft, som sikrer bedre muligheder for udsat skolestart. Med lovændringen er lederen af et dagtilbud ansvarlig for at udarbejde en vurdering af et barn, der forventes at starte i skole det kommende skoleår, hvis der er forhold relateret til barnets trivsel, læring, udvikling eller dannelse, der kan give anledning til tvivl om, hvorvidt barnet er klar til at begynde i skole i det kalenderår, hvor undervisningspligten begynder. Vurderingen vil indgå i kommunalbestyrelsens beslutning om eventuelt at udsætte barnets skolestart med et år. Vurderingen skal udarbejdes på baggrund af dialog med forældrene og lederen af den modtagende skole.

Undersøgelse af samarbejde mellem PPR og dagtilbud

I 2024 udarbejdede Styrelsen for Undervisning og Kvalitet en undersøgelse af samarbejdet mellem dagtilbud og kommunernes pædagogisk-psykologiske rådgivning (PPR). Rapporten viser, at samarbejdet udgør en væsentlig del af PPR's arbejde, og at behovet for samarbejde mellem PPR og dagtilbud er stigende.

Aftale om kvalitetsprogram for folkeskolen

Børne- og Undervisningsministeriet

I marts 2024 blev der indgået Aftale om folkeskolens kvalitetsprogram. Flere af aftalens initiativer har til formål at sikre lige adgang til uddannelse for alle:

Præcisering af regler med henblik på, at støtte kan gives til hele klassen

Med aftalen skal reglerne om specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte præciseres, så det fremgår at støtte kan gives individuelt til den enkelte elev som i dag, men også gennem aktiviteter i klassen.

Lovforberedende ekspertgruppe om regler på inklusions- og specialundervisningsområdet

Som opfølgning på aftalen er der nedsat en lovforberedende ekspertgruppe, der skal udarbejde konkrete forslag til justering af de lovgivningsmæssige rammer for folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske bistand med henblik på, at flere elever kan udvikle sig fagligt og trives i folkeskolens almenundervisning.

Ekspertgruppens opgavefelt er afgrænset til specialundervisning som støtte i den almindelige undervisning (9-timers grænsen), reglerne for den pædagogisk-psykologiske vurdering og reglerne for sygeundervisning.

Ekspertgruppen præsenterede sine anbefalinger i juni 2025.

Kompetenceudvikling i specialpædagogik, klasseledelse mv.

Der er med aftalen givet mulighed for at prioritere op til 200 mio. kr. årligt til materialer og kompetenceudvikling lokalt som tillæg til kommunernes eksisterende forpligtelse til kompetenceudvikling af pædagogisk personale. Midler prioriteres i de første år til kompetenceudvikling i specialpædagogik og klasseledelse, da disse kompetencer rummer et stort potentiale for at skabe ro i klassen og inkluderende læringsmiljøer. Dette fokus på kompetenceudvikling i specialpædagogik og klasseledelse indgik som en del af aftalen om kommunernes økonomi for 2025.

Flere pædagogiske kompetencer tæt på eleverne

Med aftalen afsættes 155 mio. kr. årligt og fuldt indfaset til at kommunerne kan opkvalificere lærere og pædagoger bl.a. via den psykologfaglige overbygningsuddannelse. Midlerne skal også kunne anvendes til at styrke den lokale praksisnære kompetenceudvikling ved, at PPR-medarbejderne sparrer direkte med lærere og pædagoger om undervisningen og tilbyder på-jobbet-træning mv. for at understøtte skolernes arbejde med inkluderende læringsmiljøer. Midlerne skal dertil bidrage til et lokalt kompetenceløft af det pædagogiske personales specialpædagogiske kompetencer, eksempelvis gennem forløb udbudt af professionshøjskolerne og universiteter. Endelig skal midlerne også kunne anvendes til mere generel kompetenceudvikling inden for specialpædagogik og klasseledelse samt til at ansætte flere medarbejdere i PPR, herunder bl.a. med en pædagogisk baggrund. Midlerne til initiativet vil blive udmøntet via en statslig tildelingspulje på ca. 470 mio. kr. samlet for 2026 til 2029. Efter puljeudløb udmøntes midlerne for den resterende del af 2029 og varigt til kommunerne via bloktilskuddet.

På baggrund aftalen vil Uddannelses- og Forskningsministeriet tage initiativ til udvikling og etablering af en psykologfaglig overbygningsuddannelse for lærere og pædagoger.

Pædagogisk indsatsplan

Med aftalen skal der udvikles en skabelon for en pædagogisk indsatsplan, som kommunerne kan benytte i deres arbejde med at sikre, at alle børn trives fagligt og socialt. Den pædagogiske indsatsplan skal understøtte hurtigere og mere systematiske indsatser i skolernes forebyggende arbejde. Skabelonen for den pædagogiske indsatsplan skal udvikles af Børne- og Undervisningsministeriet med inddragelse af sektoren, så det sikres, at værktøjet opleves som handlingsorienteret, praksisrettet og understøttende for det forebyggende arbejde på skolerne, herunder at det bidrager til at reducere efterspørgslen på udarbejdelsen af pædagogisk-psykologiske vurderinger.

Styrket indsats for de mest udfordrede elever i dansk og matematik

Med aftalen afsættes 500 mio. kr. årligt når initiativet er fuldt indfaset til intensiv undervisning i dansk og matematik til de mest udfordrede elever, der skal skabe stærkere inkluderende læringsmiljøer på almene folkeskoler. Målgruppen for initiativet er de ca. 10 pct. fagligt mest udfordrede elever i den enkelte folkeskoles almenklasser i 1.-9. klasse. Initiativet skal således være med til at skabe stærkere inkluderende læringsmiljøer på almene folkeskoler – og skal ikke anses som specialpædagogisk bistand.

Forsøg med online-undervisning for børn med langvarigt bekymrende fravær

Børne- og Undervisningsministeriet har iværksat et forsøg med online undervisning efter folkeskoleloven for børn med langvarigt bekymrende fravær.

Undersøgelse af langvarigt bekymrende fravær

Der igangsættes en undersøgelse med det formål at afdække omfang af og karakteristika ved langvarigt bekymrende fravær. Som en del af dette arbejde skal der udarbejdes en national definition af langvarigt bekymrende fravær. Undersøgelsen og definitionen fremlægges for forligskredsen til videre drøftelser.

Øvrige indsatser på børne- og undervisningsområdet

Børne- og Undervisningsministeriet

VIBUS – Vidensenhed for børn og unge med særlige behov

I forlængelse af Aftale om flere rettigheder og bedre tilrettelæggelse af STU og Aftale om at styrke undervisningen for anbragte og udsatte børn og unge fra 2022 skal der etableres et fagligt grundlag for en styrket indsats for børn og unge med særlige behov i grundskolen, STU og ASF-klasser og andre særligt tilrettelagte klasser på gymnasieområdet. Til at udarbejde det faglige grundlag etablerede børne- og undervisningsministeren i april 2023 Vidensenhed for børn og unge med særlige behov (VIBUS) i Børne- og Undervisningsministeriet, der frem mod 2026 skal udarbejde et fagligt grundlag på grundskoleområdet med vidensbaserede anbefalinger til nationale og kommunale politikere samt ledere.

Første del af det faglige grundlag, som omhandler indsatsen for elever med særlige behov i den almene grundskole, blev offentliggjort i juni 2025, mens anden del vedrørende det segregerede specialundervisningsområde forventes offentliggjort primo 2026.

Trivselskommissionen

Som følge af regeringsgrundlaget, Ansvar for Danmark. Det politiske grundlag for Danmarks regering fra december 2022, blev der i august 2023 nedsat en kommission for det gode børne- og ungdomsliv; Trivselskommissionen. Kommissionen fik overordnet til opgave at belyse trivselsudfordringerne og komme med anbefalinger til, hvordan mistrivsel og sårbarhed kan forebygges og afhjælpes, samt hvordan robusthed og myndiggørelse kan styrkes. Kommissionen skulle fokusere på den brede, almene gruppe af børn og unge mellem 0-25 år, og inddrog ved behov de mest udsatte børn og unges samt børn og unge med funktionsnedsættelsers perspektiv i arbejdet.

Trivselskommissionen fremlagde sin rapport i februar 2025. Rapporten består af en trivselsforståelse, et statusbillede på trivsel og mistrivsel blandt børn og unge, en analyse af årsager til mistrivsel samt 35 anbefalinger fordelt på otte temaer.

Pulje til udvikling af børn og unges kommunikationskompetencer inden for punktskrift og tegnsprog, så de svarer til deres kommunikationsbehov.

Børne- og Undervisningsministeriet udmeldte i november 2023 en ansøgningspulje, der skal understøtte, at børn og unge med alvorlig synsnedsættelse, blindhed eller varigt høretab med behov for punktskrift eller tegnsprog kan vedligeholde og udvikle deres kommunikationskompetencer inden for punktskrift og tegnsprog. Formålet er, at børn og i målgruppen har adgang til den nødvendige specialpædagogiske indsats alle steder i landet. Den specialpædagogiske indsats kan følge af folkeskolelovens §§ 3, 3a, 4, og 20.

Puljen på i alt 1,8 mio. kr. er fordelt på to projekter: 0,9 mio. kr. til et projekt målrettet børn og unge med alvorlig synsnedsettelse og blindhed, og 0,9 mio. kr. til et projekt målrettet børn og unge med varigt høretab.

Forsøg med online-undervisning for børn med langvarigt bekymrende fravær

Børne- og Undervisningsministeriet har iværksat et forsøg med online undervisning efter folkeskoleloven for børn med langvarigt bekymrende fravær.

Undersøgelse af langvarigt bekymrende fravær

Der igangsættes en undersøgelse med det formål at afdække omfang af og karakteristika ved langvarigt bekymrende fravær. Som en del af dette arbejde skal der udarbejdes en national definition af langvarigt bekymrende fravær. Undersøgelsen og definitionen fremlægges for forligskredsen til videre drøftelser.

Efteruddannelse af flere læse- og matematikvejledere i kommuner, hvor der er flest fagligt udfordrede elever

Der blev i august 2024 udmeldt en pulje på i alt 39,9 millioner kroner i 2025-2027 til at understøtte efteruddannelse af flere læse- og matematikvejledere. Puljen skal styrke forudsætnin-
gerne for at løfte det faglige niveau i dansk og matematik blandt eleverne i de kommuner, som har de største udfordringer. Midlerne tildeles de 20 kommuner, der har den højeste andel af elever i folkeskolen, som ikke består dansk og matematik ved folkeskolens afgangseksamen og fordeles ud fra kommunernes børnetal (0-17-årige). Midlerne skal give eleverne en hjælpende hånd til at blive bedre til at læse og regne. Kompetencer, der er helt afgørende for, at elever kan klare sig også i skolens øvrige fag.

Pulje til flere hænder i PPR

Med aftalen om finanslov for 2024 blev det besluttet at afsætte en pulje på 50 millioner kroner i 2024 og 80 millioner kroner årligt i 2025-2027 til flere hænder i Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) til de cirka 10 procent af kommunerne, der har det største behov for flere medarbejdere i PPR. Puljen skal hjælpe PPR-personalet med forebyggende arbejde, så de kan være mere til stede i dagtilbud og skoler.

Særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse

Med aftale om flere rettigheder og bedre tilrettelæggelse af STU af maj 2022 indgik den daværende regering (S), Venstre, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti, Nye Borgerlige, Liberal Alliance, Fri Grønne og Alternativet en aftale, der skal sikre stu-elever flere rettigheder. Som led i aftalen blev det besluttet, at unge selv skal kunne foreslå et uddannelsessted som alternativ til de uddannelsessteder, kommunalbestyrelsen har givet tilbud om. Fra den 1. januar 2025 er kommunalbestyrelsen forpligtet til at tilbyde den unge dette alternative uddannelsessted, hvis betingelserne i stulovens § 2 b, stk. 1, er opfyldte. Derudover har Børne- og Undervisningsministeriet den 16. december 2024 lanceret en ny portal, der skal give unge med særlige behov og deres familier et overblik over uddannelsessteder, der udbyder den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse (stu). Fra den 1. januar 2025 er uddannelsessteder, der udbyder stu, forpligtede til at være registreret på portalen. Portalen er også etableret som led i implementering af aftalen fra 2022.

Glad Fondens flexuddannelse

Glad Fondens flexuddannelse for tidligere stu-elever forlænges med et nyt elevoptag i 2023, 2024 og 2025. Som følge af Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2023-2026 (indgået marts 2023), Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2024-2027 (indgået november 2023) og Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2025-2028 (indgået november 2024) fik Glad Fonden tildelt midler til et nyt elevoptag i 2023, 2024 og 2025 på den 2-årige flexuddannelse. Den 2-årige flexuddannelse er for tidligere stu-elever mellem 18 og 30 år, der ønsker og har forudsætningerne for at komme i beskæftigelse, f.eks. i et fleksjob. Uddannelsen foregår på en virksomhed og består af en kombination af praktik, praksislæring og teoretisk undervisning, som er tilpasset unge med kognitive funktionsnedsættelser.

Initiativer for ordblinde og andre læse- og skrivevanskeligheder

Børne- og Undervisningsministeriet

Siden 2019 har der været særligt fokus på at styrke identifikation og støtte til børn, unge og voksne med ordblindhed og andre læse- og skrivevanskeligheder. Forrige redegørelse fremhævede indgåelsen af aftale om Ordblindepakkerne I til IV. Siden hen er der indgået aftale om endnu en Ordblindepakke med initiativer, der skal understøtte, at ordblinde får mulighed for at deltage i uddannelse og samfundslivet på lige fod med andre.

I oktober 2023 indgik regeringen sammen med Folketingets partier aftale om Ordblindepakke V. Aftalen sætter fokus på unge uden uddannelse eller job og voksne med ordblindhed og andre læse- og skrivevanskeligheder, så også disse målgrupper får den nødvendige hjælp og støtte. Det handler både om at styrke den enkeltes kompetencer i forhold arbejdsmarkedet og om at løfte livskvaliteten for den enkelte og dennes familie. Aftalen indeholder bl.a. kompetenceløft af undervisere på FGU med fokus på undervisning af elever med ordblindhed, forsøg med korte introduktionskurser målrettet voksne med ordblindhed og andre læse- og skrivevanskeligheder og ændret slettepolitik for Ordblindetesten, så personer, der testes ordblinde (rød score), kan tilgå testresultatet hele livet, medmindre man anmoder om sletning af oplysningerne.

Styrkelse af den forberedende grunduddannelse (FGU)

Børne- og Undervisningsministeriet

I november 2023 indgik regeringen og alle Folketingets partier Aftale om styrket FGU. Med aftalen udmøntes FGU-reserven på 172 mio. kr. varigt til den forberedende grunduddannelse, herunder et varigt tilskudsløft på ca. 135 mio. kr. fra 2024 og frem med henblik på at understøtte en mere stabil økonomi for FGU-institutionerne og dermed mere bæredygtige institutioner. FGU-institutionerne arbejder med at styrke unges faglige, sociale eller personlige kompetencer

igennem et inkluderende læringsmiljø, så de bliver rustet til at komme videre i uddannelse eller beskæftigelse.

Den primære målgruppe for FGU er unge under 25 år, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse og ikke er i gang med en ordinær fuldtidsuddannelse eller er i beskæftigelse. Desuden kan unge med særlige behov, der har gennemført STU, begynde på FGU, når det vurderes, at eleverne kan gennemføre og drage nytte af FGU med henblik på at opnå adgang til en ungdomsuddannelse eller beskæftigelse.

6. Flere i arbejde

I dette kapitel præsenteres de initiativer, der er iværksat, afsluttet, eller hvor der er sket en særlig udvikling i 2023-2024, og som i overvejende grad kan relateres til FN's handicapkonventions artikel 27: Arbejde og beskæftigelse.

I henhold til denne artikel anerkender deltagerstaterne at personer med handicap har ret til at arbejde på lige fod med andre, herunder retten til at kunne tjene til livets ophold ved beskæftigelse, som de selv frit vælger eller påtager sig. Deltagerstaterne skal sikre og fremme virkeliggørelsen af retten til arbejde, blandt andet ved at fremme beskæftigelsesmuligheder og karrieremuligheder for personer med handicap på arbejdsmarkedet, sikre at der ydes en rimelig tilpasning til personer med handicap på arbejdspladsen og fremme ordninger for erhvervsmæssig og faglig rehabilitering, jobfastholdelse og tilbagevenden til arbejde for personer med handicap.

Mennesker med handicap bør så vidt muligt have mulighed for at arbejde på lige fod med alle andre. Det omfatter bl.a. retten til at kunne tjene til livets ophold ved beskæftigelse, som man selv frit vælger eller påtager sig. Realiseringen af retten til arbejde skal sikres og fremmes ved at tage passende skridt til blandt andet at forbyde diskrimination på grund af handicap i alle forhold vedrørende alle former for beskæftigelse, at fremme beskæftigelsesmuligheder og karrieremuligheder for personer med handicap på arbejdsmarkedet samt bistand til at finde, få, fastholde og vende tilbage til beskæftigelse, samt at sikre rimelig tilpasning til personer med handicap på arbejdspladsen.

Med Aftale om Ungeløftet iværksættes en lang række initiativer, der i perioden 2025-2035 og herefter med permanente midler skal hjælpe med at løfte de næsten 45.000 unge, som hverken er i arbejde eller uddannelse. Undersøgelser har vist, at ca. 40 pct. af denne gruppe af unge har en psykiatrisk diagnose og står uden for arbejdsmarkedet på trods af en stigende beskæftigelse generelt i samfundet. Dette skal også ses i lyset af, at andelen af unge, der angiver, at de har et selv vurderet handicap, er fordoblet siden 2014. Stigningen er særligt drevet af, at flere angiver, at de har et psykisk handicap.

Et af de centrale initiativer i aftalen er etablering af et nationalt partnerskab, som skal skabe konkrete jobåbninger, så flere unge får erfaring med at bidrage på en arbejdsplads. Ungeløftet skal ruste udsatte unge til at mestre eget liv bl.a. ved at give dem mulighed for at indgå i arbejdsfællesskabet og andre meningsfulde fællesskaber. Aftalen er et udtryk for et større fokus på beskæftigelse som en vej videre i livet for unge, frem for et entydigt fokus på uddannelse. Ungeløftet forankres i hele landet gennem lokale partnerskabsaftaler mellem kommuner, lokale virksomheder, civilsamfundsorganisationer mv.

Med aftalen om Ungeløftet udbredes den beskæftigelsesrettede og tværsektorielle IPS-indsats (Individuelt Planlagt job med Støtte) til unge med psykiske udfordringer og den håndholdte *Flere unge skal med-indsats*, som skal sikre koordinerede forløb på tværs af beskæftigelses-

uddannelse-, social- og sundhedsområdet. Endelig er der afsat midler til et "IPS-ambassadørkorps", som har til formål at udbrede IPS-indsatsen til hele landet og sikre høj faglig kvalitet for brug af IPS-metoden og styrke samarbejdet mellem kommuner og behandlings- og socialpsykiatrien. Med Aftale om Ungeløftet er der samlet afsat ca. 1,1 mia. kr. frem mod 2035 til IPS-indsatsen og *Flere unge skal med*-indsatsen. Indsatsen styrkes i tillæg hertil med aftale om reform af beskæftigelsesindsatsen med yderligere ca. 1 mia. kr. frem mod 2035 og 150 mio. kr. årligt herefter.

Derudover har beskæftigelsesministeren og Folketingets Beskæftigelsesudvalg i samarbejde afholdt Handicappolitisk topmøde i 2023 og 2024, hvor der i fællesskab med civilsamfundet, virksomheder og medlemmer af Folketinget er blevet sat fokus på, hvordan vi får flere unge med handicap uden for arbejdsmarkedet i beskæftigelse.

På de følgende sider præsenteres en kort status på de aktuelle og fremadrettede initiativer om temaet: Flere i arbejde.

Styrkelse af beskæftigelsen for mennesker med handicap

Beskæftigelsesministeriet/Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering

Ungeløftet – flere unge i arbejde og forpligtende fællesskaber

For at løfte gruppen af de ca. 43.000 unge i alderen 15-24 år, der hverken er i uddannelse eller arbejde, indgik regeringen sammen med Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti i 2024 Aftale om Ungeløftet.

Regeringen lancerede i juni 2024 et fritidsjobudspil målrettet at få flere unge i fritidsjob. Efterfølgende er der indgået en fælles forståelse med parterne i juni 2024 samt indgået en politisk aftale om flere unge i fritidsjob i september. Fællesnævneren for udspillet, den fælles forståelse og den politiske aftale var en ambition om at få flere unge i fritidsjob, herunder også unge med handicap.

Med Ungeløftet etableres der bl.a. et nationalt partnerskab, hvor centrale samfundsaktører på tværs af samfundet går sammen om at skabe jobåbninger, så flere unge mellem 15-29 år kan blive en del af arbejdsfællesskabet. Partnerskabet skal forankres i hele landet gennem lokale partnerskabsaftaler med kommuner, lokale virksomheder og civilsamfundsorganisationer. I regeringens fritidsjobudspil indgik initiativ om etablering af et partnerskab om fritidsjob, som også skal indeholdes i Ungeløftet. Begge partnerskaber deler et altovervejende hensyn: at tilvejebringe flere jobåbninger for unge, herunder også unge med handicap.

Med Ungeløftet afsættes der midler til yderligere udbredelse af den beskæftigelsesrettede og tværsektorielle IPS-indsats (Individuelt Planlagt job med Støtte) til unge uden arbejde eller uddannelse med psykiske udfordringer. Indsatsen udmøntes sammen med den håndholdte Flere unge skal med-indsats for unge, der har sociale, faglige og/eller sundhedsmæssige problemer, som forhindrer dem i at komme godt videre i livet. Der er i 2025 givet tilsagn for ca. 520 mio. kr. i perioden 2025-2028. Styrkelse af indsatsen i aftale om reform af beskæftigelsesindsatsen

forventes udmøntet i 2026 for perioden 2026-2028. Dertil planlægges to lignende projektperioder fra 2029-2035.

Det bemærkes, at en række kommuner allerede arbejder med IPS bl.a. under "IPS for unge"-initiativet. IPS for unge løber over en treårig periode fra 2024 til 2027. Der er afsat ca. 73 mio. kr. til initiativet, hvor 27 kommuner efter en ansøgningsrunde har fået tilsagn til indsatsen.

IPS-metoden (Individuelt Planlagt job med Støtte) er en velafprøvet tilgang med dokumenterede positive effekter både i Danmark og internationalt, og som bygger på, at det at indgå på en arbejdsplads sammen med kollegaer i sig selv medvirker til at hjælpe den unge videre i livet. Metoden tager udgangspunkt i, at mennesker med sindslidelser godt kan indgå på det ordinære arbejdsmarked eller tage en uddannelse, når der er det rette match med en arbejdsplads eller et uddannelsessted, og der samtidig tilbydes en håndholdt støtte. IPS-indsatsen sker i samarbejde mellem jobcentret og behandlingspsykiatrien i regionerne eller socialpsykiatrien.

Der er i perioden 2022-2026 afsat 16 mio. kr. til et IPS-ambassadørkorps, som har til formål at udbrede viden om IPS-indsatsen og sikre høj faglig kvalitet for brug af IPS-metoden. Dette sker bl.a. ved facilitering af samarbejdet mellem den regionale behandlingspsykiatri og kommuner, der enten ønsker at etablere eller allerede arbejder med IPS-indsatsen. Med Ungeløftet er der afsat midler til at videreføre og styrke IPS-ambassadørkorpsen, så det kan understøtte udbredelsen af IPS på landsplan og samarbejdet mellem kommuner og socialpsykiatrien. Der er afsat 26 mio. kr. til en videreførelse og udvidelse af initiativet i perioden 2025-2028.

Endelig er der med Ungeløftet afsat et øremærket tilskud på i alt 4 mio. kr. i perioden 2025-2028 til hhv. Sammenslutningen af Unge Med Handicap og Modstrøm. Ligeledes er der afsat 40 mio. kr. i 2025-2028 til forslaget Meningsfulde fællesskaber, der har til formål at sikre, at flere unge uden uddannelse eller beskæftigelse får mulighed for at blive del af civilsamfundet og foreningslivets fællesskaber.

Handicappolitisk topmøde

Beskæftigelsesministeren har sammen med Folketingets Beskæftigelsesudvalg været værter ved Handicappolitisk topmøde i både 2023 og 2024 med bred deltagelse fra bl.a. handicaporganisationer, virksomheder og politikere. Møderne har haft til formål at skabe øget politisk opmærksomhed omkring beskæftigelsessituationen for personer med handicap samt bidrage til, at eksisterende initiativer sættes i system for derigennem at skabe større kontinuitet i indsatsene.

Aftale om et nyt kontanthjælpssystem

Den 1. juli 2025 fik den nye reform af kontanthjælpssystemet, som sikrer en markant forenkling af satser, tilskud og regler, virkning. Forenklingen skal gøre det lettere for borgerne i kontanthjælpssystemet at gennemskue deres ydelsesgrundlag og lettere for sagsbehandlere at administrere. Der er også indført et nyt særligt ungetillæg til kontanthjælpsmodtagere i alderen 18-29 år, som har udfordringer ud over ledighed – f.eks. psykiske, helbredsmaessige eller sociale udfordringer. Kontanthjælpsreformen indfører også et lempeligere indkomstfradrag, som gør det muligt for borgerne at tjene op til 2.500 eller 5.000 kr. – afhængigt af borgerens sats – om måneden uden, at beløbet modregnes i ydelsen. Det lempeligere indkomstfradrag skal gøre det muligt for flere personer – herunder personer med handicap – at få foden inden for

på arbejdsmarkedet og på sigt komme mere i beskæftigelse. Herudover er der indført tilskud til dækning af udgifter til medicin, som dækker hele egenbetalingen for medicin, der er tilskudsberettiget efter sundhedsloven. Tilskuddet gives til borgere, som har været i kontanthjælpsystemet i mindst 12 måneder inden for de seneste 18 måneder. For børn af kontanthjælpsmodtagere vil retten til det fulde tilskud til dækning af egenbetalingen for tilskudsberettiget medicin gælde fra første dag deres forældre er i kontanthjælpsystemet.

Indsats for ordblinde og læse- og skrivesvage

Der er i 2024 afsat 10,1 mio. kr. til en pulje, som har til hensigt at fastholde beskæftigede personer med ordblindhed og/eller læse-, skrive- og regneudfordringer på arbejdsmarkedet, samt at hjælpe ledige personer med ordblindhed og/eller læse, skrive- og regneudfordringer tættere på arbejdsmarkedet. Puljen har finansieret en række projekter, som løber til 2026.

Støtte til borgere med handicap i deres jobsøgning gennem tilbud om et kompensationskort

Der blev i 2024 gennemført en puljeindsats for at hjælpe flere borgere med handicap tættere på arbejdsmarkedet via udarbejdelse af et kompensationskort, der bl.a. skal tydeliggøre kompensationsbehov og støttemuligheder for den enkelte borger. Puljen kunne ansøges af kommuner og handicaporganisationer, som har stået for indsatsen. Indsatsen har haft til formål at skabe viden om, hvordan kompensationskortet kan anvendes bedst muligt i jobsøgning. Dette samtidig med, at borgerens kompensationsbehov oplyses og fremhæver, hvilke støttemuligheder, der findes i forbindelse med ansættelse af borgere med handicap. Der blev afsat 3,3 mio. kr. 2024 til indsatsen.

Analyser af beskæftigelsen for personer med handicap

Som led i satspuljeaftalen 2019-2022 om, at flere mennesker med handicap skal i arbejde, blev der afsat 1,5 mio. kr. om året fra 2021 til 2025 til en årlig analyse, som skal give bedre viden om handicapområdet. Formålet med initiativet er få et bedre vidensgrundlag om beskæftigelsen for personer med handicap. Analysen "Handicap og beskæftigelse" bliver udarbejdet for Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering af VIVE på baggrund af spørgeskemadata fra Danmarks Statistik. Den seneste analyse "Handicap og beskæftigelse 2023" blev udgivet i efteråret 2024.

Rapporten viser blandt andet, at andelen af personer med handicap i beskæftigelse er på det højeste niveau i hele den periode VIVE har udarbejdet disse undersøgelser (2008-2023). Samtidig har beskæftigelsesgabene mellem personer med og uden handicap været faldende, hvilket er udtryk for, at stigningen i beskæftigelse for personer med handicap har været større end for personer uden handicap. Samlet set peger rapporten på, at der er positive tendenser ift. at flere personer med et selv vurderet handicap er kommet i beskæftigelse.

7. Fremme af sundhed

I dette kapitel præsenteres de initiativer, der er iværksat, afsluttet, eller hvor der er sket en særlig udvikling i 2023-2024, og som i overvejende grad kan relateres til FN's handicapkonventions artikel 25: Sundhed og artikel 26: Rehabilitering og rehabilitering.

I henhold til artikel 25 anerkender deltagerstaterne, at personer med handicap har ret til at nyde den højeste opnåelige sundhedstilstand uden diskrimination på grund af handicap. Deltagerstaterne skal derfor træffe alle passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap har adgang til sundhedsydelser, herunder sundhedsrelateret rehabilitering.

I henhold til artikel 26 skal deltagerstaterne træffe effektive og passende foranstaltninger for at gøre det muligt for personer med handicap at opnå og opretholde den største mulige uafhængighed, fuld fysisk, psykisk, social og erhvervsmæssig formåen samt fuld inkludering og deltagelse i alle livets forhold.

Personer med handicap bør så vidt muligt sikres samme adgang til sundhedsydelser og samme udbud af sundhedsydelser og sundhedsordninger af samme kvalitet og standard, som gives til andre.

Samtidig er det også vigtigt at understøtte og udbrede indsatser, som har et habiliterende og rehabiliterende sigte. Hjælp og støtte til mennesker med handicap skal så vidt muligt tilrettelægges, så den understøtter og fastholder den enkeltes ressourcer og muligheder, og dermed skaber det bedst mulige grundlag for, at den enkelte kan få et aktivt og selvstændigt liv.

I aftalerne om en 10-årsplan for psykiatrien fra 2022 og om en bedre psykiatri fra 2023, hvor der er igangsat flere forskellige indsatser, som styrker psykiatrien. Med aftalen fra 2025 om en samlet 10-års plan for psykiatrien, som bygger ovenpå de to foregående aftaler fra 2022 og 2023 er psykiatrien løftet varigt med 4,6 mia. kr. i 2030 sammenlignet med 2019. Fra aftalerne fra 2022 og 2023 kan nævnes indsatser om at nedbringe anvendelsen af tvang i psykiatrien, en tryghedspakke i psykiatrien, handlingsplan for styrket forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg, en national afstigmatiseringsindsats med mere.

Der har også været fokus på forebyggelse af seksuelle overgreb på personer med handicap. Herunder blev der i Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2024-2027 afsat i alt 4 mio. kr. til en indsats med det formål at bidrage til forebyggelsen af seksuelle overgreb mod voksne med handicap bosiddende på botilbud, gennem kompetenceudvikling og formidling af viden til medarbejdere og ledelse på botilbud. Dertil blev der i 2024 afsat 10 mio. kr. til at sikre målrettet seksualundervisning til beboere på botilbud. Formålet med indsatsen er at styrke målgruppens egen viden om seksualitet, grænser og samtykke og kan indeholde emner såsom krop og identitet, venner og kærester, seksualitet og samliv.

På Forsvarsministeriets område er der igangsat flere initiativer med fokus på at fremme sundhed for personer med handicap, herunder bl.a. samarbejde mellem Veterancentret og SundhedsTeam København om at styrke deres sundhedsfaglige gadeplansindsats for hjemløse veteraner og en øget familieindsats til familier, pårørende og børn til veteraner med fysiske og psykiske skader.

På de følgende sider præsenteres en kort status på de aktuelle og fremadrettede initiativer om temaet: Fokus på sundhed.

Rehabilitering af mennesker med erhvervet hjerneskade

Indenrigs- og Sundhedsministeriet/Sundhedsstyrelsen

Som led i finanslovsaftalen for 2024 blev aftalepartierne (regeringen (SVM), Socialistisk Folkeparti og Radikale Venstre) enige om at afsætte midler til et løft af fritvalgsrammen til Center for Hjerneskade. Løftet skal sikre, at flere borgere med hjerneskade, som har behov for en specialiseret indsats, kan modtage dette på centeret. Center for Hjerneskade yder bl.a. vederlagsfri behandling til personer med erhvervet hjerneskade under fritvalgsrammen i henhold til sundhedslovens § 79, stk. 2. Der blev afsat 10 mio. kr. årligt i 2024-2027 til formålet. Med finanslovsaftalen for 2026 blev midlerne permanentgjort.

Psykiatri

Indenrigs- og Sundhedsministeriet/Sundhedsstyrelsen

I 2022 indgik den daværende regering (S), Venstre Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Dansk Folkeparti, Nye Borgerlige, Liberal Alliance, Alternativet og Frie Grønne Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed med afsæt i et fagligt oplæg udarbejdet af Sundhedsstyrelsen i samarbejde med Socialstyrelsen (nu Social- og Boligstyrelsen). Med aftalen igangsættes initiativer, der følger op på fem prioriterede indsatsområder i det faglige oplæg:

1. Opbygning af et lettilgængeligt tilbud i kommunerne til børn og unge i psykisk mistrivsel og med symptomer på psykisk lidelse,
2. Styrkede indsatser for mennesker med svære psykiske lidelser og her-og-nu kapacitetspakke til den regionale psykiatri,
3. Oplysnings- og afstigmatiseringsindsatser,
4. Styrkede tværfaglige og evidensbaserede miljøer,
5. Bedre rammer for forskning i forebyggelse og behandling af psykiske lidelser.

I 2023 indgik regeringen (SVM) med Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti, Alternativet og Nye Borgerlige Aftale om en bedre psykiatri, som prioriterer indsatser til børn og

unge, blandt andet til hurtigere behandling, bedre akut hjælp og større tryghed for medarbejderne i psykiatrien. Initiativerne i aftalen kan kategoriseres inden for følgende fire indsatsområder:

1. Forebyggelse af selvmord og hjælp, når der er akut behov for det
2. Øget tryghed og forebyggelse af vold
3. Bedre hjælp til børn og unge
4. Mindre tvang i psykiatrien

Regeringen (SVM), Danmarksdemokraterne, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Alternativet indgik i maj 2025 Aftale om en samlet 10-års plan for psykiatrien, som bygger ovenpå de to foregående aftaler fra 2022 og 2023. Med den samlede 10-årsplan er psykiatrien løftet varigt med 4,6 mia. kr. i 2030 sammenlignet med 2019.

Nedenfor beskrives udvalgte indsatser fra hhv. Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed (2022) og Aftale om en bedre psykiatri (2023).

National afstigmatiseringsindsats

Selvom der i mange år har været god viden om psykiske lidelser og håndtering af disse er stigmatisering og udelukkelse af mennesker med psykiske lidelser fortsat udbredt.

Siden 2011 har landsindsatsen EN AF OS været en hjørnesten i det nationale arbejde for afstigmatisering af psykisk lidelse. Formålet med indsatsen er at fremme mere åbenhed og nedbryde fordomme og forskelsbehandling forbundet med psykiske lidelser. I arbejdet udbredes kendskabet til og viden om stigmatisering og afstigmatisering af psykiske lidelser, og der samles og deles ny viden, information, værktøjer og metoder til at fremme afstigmatisering.

Med Aftale mellem den daværende regering (S), Venstre Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Alternativet og Liberal Alliance om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2021-2024 blev der afsat en pulje på 7,8 mio. kr. til initiativet. Med Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed fra 2022 er indsatsen styrket med 3,8 mio. kr. i 2023 og 8,2 mio. kr. årligt fra 2024-2026.

Nedbringe anvendelsen af tvang i psykiatrien

Et vigtigt indsatsområde i 10-årsplanen er at nedbringe anvendelsen af tvang i psykiatrien. Derfor har regeringen (SVM) med Aftale om en bedre psykiatri fra 2023 indgået aftale om at fastsætte en ny overordnet målsætning for mindre tvang i psykiatrien, som indebærer, at anvendelsen af de tvangsformer, der opleves mest indgribende og opstår i akutte situationer (bæltefiksering, fastholdelse og akut beroligende medicin med tvang), nedbringes med op til 40 pct. og ikke under 30 pct. frem mod 2030, og at der er særligt fokus på børn og unge. Målsætningen blev yderligere konkretiseret gennem aftale med Danske Regioner i foråret 2024. For at opnå målsætningen har regionerne modtaget finansiering til at understøtte det tvangsforebyggende arbejde.

I samme forbindelse har regeringen (SVM) oprettet en styrket Task Force for Mindre Tvang i Psykiatrien, som mødes to gange årligt. Task Forcen har til opgave at følge og drøfte udviklingen i tvang i psykiatrien og på en systematisk måde udbrede bedste praksis og dele viden.

Tryghedspakke fra 2023

Endnu et vigtigt indsatsområde i 10-årsplanen er, at sikkerheden skal forbedres ved, at rammerne i psykiatrien er i orden og ved at klæde personalet bedre på til at forebygge og håndtere volds- og konfliktsituationer, som kan risikere at munde ud i voldsepisoder.

For at øge sikkerhed og tryghed på tværs af det samlede psykiatriområde oprettes flere tryghedsfremmende initiativer, som efter lokale behov i regioner og kommuner skal klæde medarbejdere i psykiatrien bedre på til at håndtere konfliktfyldte situationer.

Tryghedspakken skal ses sammen med, at psykiatrien som helhed er blevet og fremover bliver løftet med varige midler, der skal være med til at styrke personalenomringer og kompetencer samt højne behandlingskvaliteten.

Med Aftale om en bedre psykiatri fra 2023 blev der afsat 100 mio. kr. i 2024 til lokalt ønskede tryghedsskabende initiativer.

Det lettilgængelige kommunale behandlingstilbud til børn og unge i psykisk mistrivsel og med symptomer på psykisk lidelse

Med Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed fra 2022 til at tilbyde vederlagsfri udredning og behandling i et lettilgængeligt behandlingstilbud (sundhedslovens § 126 a).

Det lettilgængelige behandlingstilbud har til formål at gribe børn og unge, som oplever psykisk mistrivsel eller symptomer på psykisk lidelse hurtigt i kommunerne.

Implementeringen af tilbuddet pågår i kommunerne og skal være fuldt implementeret inden udgangen af 2025. Der er med Aftalen om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed i 2022 prioriteret 100 mio. kr. i 2023, 257,5 mio. kr. i 2024, og 250 mio. kr. årligt fra 2025 til implementeringen. I 2026 gennemføres en evaluering. Evalueringen skal belyse det nuværende tilbud, herunder det sundhedsfaglige indhold og aktiviteten, og samtidig pege på, hvordan behandlingstilbuddet kan udvides og målrettes, så det kommer endnu flere børn og unge til gavn.

Handlingsplan for styrket forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg

Hver dag mister 1-2 mennesker i Danmark livet ved selvmord, og risikoen er særlig høj for personer med psykiske lidelser, især under og efter psykiatrisk behandling.

Med Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed fra 2022 fik Sundhedsstyrelsen til opgave at udarbejde et oplæg til en national handleplan for selvmordsforebyggelse. Oplægget sigter mod at reducere selvmord og selvmordsforsøg gennem systematiske og målrettede indsatser.

Med Aftale om en bedre psykiatri fra 2023 afsatte regeringen (SVM), Socialistisk Folkeparti,

Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti, Alternativet og Nye Borgerlige midler til at implementere det faglige oplæg gennem aftale om en Handlingsplan for styrket forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg. Aftalen prioriterer følgende indsatser for at styrke det selvmordsforebyggende arbejde:

1. Kapacitetsløft af de selvmordsforebyggende klinikker
2. Bedre opfølgning til mennesker i risiko for selvmordshandlinger
3. Udbredelse af kriseplaner på sundheds- og socialområdet
4. Udbredelse af peers i den regionale behandlingspsykiatri
5. Styrket praksisnær forskning af det selvmordsforebyggende arbejde og forbedret datagrundlag
6. Nationalt rådgivende organ for det selvmordsforebyggende arbejde

Der er med aftalen prioriteret 48,8 mio. kr. til de selvmordsforebyggende indsatser i 2024 og 65 mio. kr. fra 2025 og fremadrettet.

Botilbudsteams

Mange borgere på botilbud har svære psykiske lidelser, komplekse udfordringer samt behov for samtidig psykiatrisk behandling, socialpsykiatriske indsatser og koordination på tværs af sektorer. En del borgere på botilbud har tidligere oplevet utilstrækkeligt samarbejde og utilstrækkelig vidensdeling og koordination mellem den regionale psykiatri og socialpsykiatrien. Et botilbudsteam er et ambulant behandlingstilbud, der yder behandling til patienter, der bor på socialpsykiatriske botilbud eller botilbudslignende boformer, og som har svære og komplekse psykiske lidelser og et psykiatrisk behandlingsbehov.

I Aftale mellem om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2022-2025 blev der afsat 29,4 mio. kr. til udbredelse af botilbudsteams med fokus på at styrke samarbejdet mellem den regionale psykiatri og botilbuddet. Samtidig blev der afsat midler til en erfaringsopsamling, som viste, at botilbudsteams kan skabe mere sammenhængende forløb, forbedre sundhedsfaglig behandling, styrke tværsektorielt samarbejde og øge kompetencerne på botilbuddene, samt forebygge u hensigtsmæssige forløb og indlæggelser.

Med Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed fra 2022 blev der prioriteret 61 mio. kr. årligt fra 2024 til udbredelse og etablering af botilbudsteams i alle regioner. Formålet er at forbedre den sundhedsfaglige indsats, skabe sammenhængende behandlingsforløb og styrke de psykiatrifaglige kompetencer på botilbuddene. Dette skal sikre bedre behandling og reducere negative konsekvenser for borgerne.

Aftale om Sundhedsreform

Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Aftale om Sundhedsreform 2024 skal skabe et stærkt og balanceret sundhedsvæsen, der er tættere på borgerne. Ulighed i sundhed skal reduceres og sundhedstilbuddene udenfor sygehusene oprustes, så langt mere behandling og pleje kan foregå tæt på borgeren. Der skal være fokus på borgerens behov for sammenhæng og koordination mellem eksempelvis botilbud, det almenmedicinske tilbud og behandlingspsykiatrien.

Med reformen flyttes en række opgaver fra kommuner til regioner. Regionerne forpligtes til at sikre sundhedstilbud af høj kvalitet i hele landet, og skal dermed understøtte kommunale tilbud indenfor den enkelte regions område. Som en del af dette sikres f.eks. fasttilknyttet almenmedicinsk lægehjælp på botilbud. Beboere på botilbud får dermed mulighed for at vælge en læge, som er fasttilknyttet botilbuddet.

Forebyggelse af seksuelle overgreb mod voksne med handicap

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Med Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2024-2027 blev der afsat i alt 4,0 mio. kr. til forebyggelse af seksuelle overgreb på voksne med handicap i perioden 2024-2027. Social- og Boligstyrelsen har iværksat projektet med det formål at bidrage til forebyggelsen af seksuelle overgreb mod voksne med handicap bosiddende på botilbud, gennem kompetenceudvikling rettet mod medarbejdere og ledelse på botilbud. Projektet skal udvikle og formidle viden omhandlende seksualitet, opsporing og forebyggelse af seksuelle overgreb, samt det pædagogiske arbejde med seksualitet, herunder en planlagt revidering af udgivelsen Seksualitet på dagsordenen (2012).

Opsporing og håndtering af overgreb mod anbragte børn og unge med handicap

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Børne- og ungehjælp samarbejder med Social- og Boligstyrelsen om at modne en indsats, så anbragte børn og unge med handicap, der har været udsat for overgreb, kan få hjælp hurtigere og mere effektivt.

Anbragte børn og unge med handicap er i højere grad, end børn generelt, i risiko for at blive udsat for fysiske, psykiske og/eller seksuelle overgreb. Forskning viser, at kombinationen af både at vokse op med udsathed og være anbragt barn eller ung med handicap giver en forøgelse i risiko for overgreb.

Projektet har til formål at udvikle og modne en indsats, som kan understøtte børn- og ungehjemmenes arbejde med at opspore og håndtere overgreb overfor anbragte børn og unge med handicap. I et fælles samarbejde skal der udvikles en indsats, der tager afsæt i aktuelt bedste viden og lovende praksis på området, samt med et særligt fokus på aktiv og meningsfuld inddragelse af både barn og forældre. Projektets langsigtede målsætning er, at overgreb opdages så tidligt som muligt, samt at der bliver handlet relevant, når der opstår mistanke eller viden om overgreb mod et anbragt barn/ung med handicap, så barnet får de bedste forudsætninger for at opleve tryghed og trivsel i hverdagen og risikoen for traumas skadelige effekt nedbringes.

Projektet finansieres af Børne-udviklings- og investeringsprogrammerne 2023.

Seksualundervisning på botilbud

Social- og Boligministeriet

I 2024 blev der afsat 10,0 mio. kr. til at sikre målrettet seksualundervisning til beboere på botilbud. Formålet med indsatsen er at styrke målgruppens egen viden om seksualitet, grænser og samtykke og kan indeholde emner såsom krop og identitet, venner og kærestes, seksualitet og samliv. Desuden udvikles et rådgivningskoncept til at hjælpe målgruppen i forhold til håndtering af digitale krænkelser.

Midlerne afsættes til organisationen Sex og Samfund, som skal stå for undervisningen af beboerne på botilbud.

Indsatser på Forsvarsministeriets område

Forsvarsministeriet

Justeringer i lægefaglige vurderingsparametre til værnepligten

Personelkommandoen gennemfører Forsvarets Dag, hvor egnethed til værnepligten vurderes. Egnethedsvurderingen består af flere elementer, herunder en lægefaglig helbredsundersøgelse. Til helbredsundersøgelsen vurderes kandidaternes egnethed på baggrund af deres psykiske og fysiske helbred, hvortil lægerne anvender et egnethedsskema. Heri afgøres det, hvorvidt den pågældende lidelse eller diagnose er en hindring for at kunne indgå i værnepligten.

I 2023 blev vurderingsparametrene vedrørende psykiske diagnoser generelt og ADHD/ADD-diagnoser specifikt justeret.

Det betyder, at mindre alvorlige psykiske diagnoser som udgangspunkt ikke længere er en hindring for at blive erklæret helbredsmæssigt egnet til værnepligten. Derimod foretages en konkret og individuel vurdering på baggrund af samtale med en sessionslæge. For unge med ikke-medicineret ADHD eller ADD betyder justeringen, at disse i højere grad end tidligere skal vurderes ud fra en individuel samtale.

Som resultat har unge med mindre alvorlige psykiske lidelser, herunder med ikke-medicineret ADHD og ADD, bedre forudsætninger for at blive erklæret egnede til værnepligten.

På vej mod en god hverdag

Mange psykisk skadede veteraner har brug for ekstra støtte i forbindelse med afslutning af et forløb i psykiatrien. Fonden Danske Veteranhjem, som driver initiativet frem til den 31. december 2025, yder gennem initiativet en særlig håndholdt indsats i overgangen til et godt og stabilt hverdagsliv. Veteranerne støttes i at etablere eller fastholde regelmæssige døgnrytmer, gode rutiner omkring måltider, husholdning, personlig pleje, behandling mv. Indsatsen er landsdækkende og tilpasses den enkelte veterans situation og behov.

Samarbejde med SundhedsTeam København

For at styrke indsatsen for hjemløse veteraner har Veterancentret indgået samarbejde med SundhedsTeamet i Københavns Kommune om at styrke deres sundhedsfaglige gadeplansindsats. Målgruppen er hjemløse veteraner samt særligt udsatte veteraner, der oplever svære reaktioner efter udsendelse, og som ikke selv opsøger og anvender sundhedssystemerne. Konkret tilbyder en sygeplejerske fra SundhedsTeamet hjemløse og udsatte veteraner opsøgende sundhedsfaglig hjælp, der hvor de befinder sig, under hensyntagen til deres livssituation og aktuelle behov. Målet er at skabe bedre sundhedsforhold samt bedre adgang til psykiatrien og det almindelige sundhedsvæsen for hjemløse og udsatte veteraner. Indsatsen giver endvidere mulighed for at tage hånd om helbredsproblemer, før de udvikler sig til kroniske tilstande.

Øget familieindsats

Veterancentrets Familieenhed yder støtte til familier, pårørende og børn til veteraner med fysiske og psykiske skader. Med initiativet styrkes indsatsen med ansættelsen af flere specialiserede børne- og ungerådgivere, som yder individuel rådgivning mhp. at sikre en kvalificeret, helhedsorienteret og finmasket indsats på tværs af offentlige og frivillige aktører. Initiativet styrker samtidigt vidensdeling og netværksdannelse blandt de aktører på veteranområdet, som støtter børn, familier og pårørende.

Videreudvikling af DIF Soldaterprojekt

DIF Soldaterprojekt er et idrætsstilbud til fysisk og psykisk skadede veteraner. Initiativet tilbyder Safe Zone træning, camps, events og dedikerede idrætsforeninger, der gør det muligt for skadede veteraner at deltage i idrætsfællesskaber. Safe Zone træning er idræt i trygge rammer, hvor veteranerne udelukkende træner med andre veteraner, og dermed indgår i et fællesskab af ligesindede.

Der findes en række Safe Zones landet over, hvor der udbydes forskellige sportsgrene. Tilbudet har til formål at engagere og motivere skadede veteraner til et mere socialt og aktivt liv med indhold i hverdagen.

Behandlings- og støtteindsats til borgere med udviklingshæmning og et problematisk forbrug af rusmidler

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Social- og Boligstyrelsen modner en ny indsats målrettet voksne med udviklingshæmning, som har et problematisk forbrug af rusmidler. Arbejdet foregår i tæt samarbejde med fire kommuner, Metodecentret og VIVE, som forestår evaluering af arbejdet.

Indsatsen arbejder med at etablere fælles viden og en koordineret indsats på tværs af behandlingsindsatsen og den pædagogiske indsats. Dette med henblik på at tilpasse behandlingen til målgruppens kognitive forudsætninger og samtidig støtte op om borgernes behandling gennem det pædagogiske arbejde.

Initiativet er finansieret gennem Udviklings- og Investeringsprogrammet på voksenområdet for 2023-2026.

Helhedsorienteret sundhedsindsats på botilbud

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

I Udviklings- og Investeringsprogrammet på voksenområdet for 2023-2026 indgår initiativet 'Helhedsorienteret sundhedsindsats på botilbud for mennesker med handicap og/eller psykiske vanskeligheder'.

Formålet er at udvikle og modne en indsatsmodel, der fremmer, at borgere, der bor på et botilbud, tidligt får hjælp til at leve et sundt liv i trivsel med så få sygdomme som muligt. Initiativet gennemføres som et modningsprojekt, der er forankret i Social- og Boligstyrelsen. Fire kommuner og syv botilbud deltager i udviklingsarbejdet.

Der er samlet afsat 7,8 mio. kr. til initiativet. Indsatsen evalueres ved projektets afslutning i 2026.

8. Mødet med det offentlige system

I dette kapitel præsenteres de initiativer, der er iværksat, afsluttet, eller hvor der er sket en særlig udvikling i 2023-2024.

Initiativerne går på tværs af de enkelte artikler i FN's handicapkonvention, men understøtter formålet med konventionen ved at sikre, at mennesker med handicap får adgang til den hjælp og støtte fra det offentlige, der er nødvendig for at få en god og velfungerende hverdag, og som sikrer et godt møde med og kontakt til det offentlige system.

Det er vigtigt at fremme mennesker med handicaps deltagelse i det civile, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle liv på lige fod med alle andre. Derfor arbejdes der løbende for at sikre, at mennesker med handicap får adgang til den hjælp og støtte fra det offentlige, der skal til for at kunne få en god og velfungerende hverdag.

Høj kvalitet i sagsbehandlingen og inddragelse i egen sag er særligt vigtigt inden for handicapområdet. Derfor arbejdes der løbende på at styrke borgernes retssikkerhed. Eksempelvis blev der i Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2022-2025 afsat midler til at udvikle og udvide taskforcen på handicapområdet, hvis formål er at støtte kommunerne i at styrke kvaliteten i sagsbehandlingen. Social- og Boligstyrelsen arbejder derudover løbende på modeller og projekter, der styrker kommunernes sagsbehandling på handicapområdet – herunder kan bl.a. også nævnes projekt om bedre overgang til voksenlivet for unge med handicap, voksenudredningsmetoden, borgeren i centrum og udbredelse af værktøj til udredning og handleplan på børnehandicapområdet.

Barnets lov trådte i kraft 1. januar 2024. I barnets lov er der et skærpet fokus på, at børn og unge med behov for særlig støtte inddrages i deres egne sager, og at deres holdninger og synspunkter tilvejebringes inden der træffes beslutninger om barnets eller den unges forhold. Dertil udgav Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv i 2023 et vidensstema og en podcastserie, der kan understøtte ledere og børne- og ungerådgivere på handicapområdet i, hvordan de kan inddrage børn og unge med handicap i egen sag.

På de følgende sider præsenteres en kort status på de aktuelle og fremadrettede initiativer om temaet: Mødet med det offentlige system.

Ændringer af værgemålsloven

Justitsministeriet

Justitsministeriet iværksatte i starten af 2024 et arbejde med at ændre reglerne på værgemålsområdet. Arbejdet blev igangsat på baggrund af Civilstyrelsens redegørelse vedrørende faste værger af 12. januar 2024, hvor det bl.a. fremgår, at Familieretshuset af ressourcemæssige årsager alene er i stand til at behandle de allermest akutte sager om etablering af værgemål og de sager, hvor der er lovbestemte frister. Dette førte bl.a. til lange sagsbehandlingstider i forbindelse med beskikkelse af værger og godkendelse af forbrug.

Justitsministeren fremsatte i foråret 2025 forslag til en række ændringer af værgemålsloven, der havde det klare formål at bidrage til at nedbringe Familieretshusets sagsbehandlingstider på værgemålsområdet. Lovforslaget trådte i kraft den 1. juli 2025. Samtidig blev der gennemført en række ændringer i værgemålsbekendtgørelsen og sagsbehandlingsbekendtgørelsen, som sammen med lovforslaget bl.a. udvidede muligheden for, at værgerne uden Familieretshusets godkendelse kan foretage flere økonomiske dispositioner til gavn for den, der er under værgemål.

Bl.a. udgik det hidtidige krav i værgemålsloven om, at værgerne skal sørge for, at formuen bevares. Dette er erstattet af et krav om, at formuen skal anvendes til gavn for den, der er under værgemål. Samtidig blev der på bekendtgørelsesniveau fastsat videre rammer for formueforbrug, der ikke kræver godkendelse af Familieretshuset. Dette betyder samlet, at der er etableret en videre adgang til at bruge af formuen.

Derudover er der indført en øvre grænse for, hvor mange værgemål den enkelte værger kan varetage. Dette skal sikre, at værgerne har det fornødne kendskab til de personer, som værgerne har under værgemål.

Endvidere er der skabt adgang til at varetage personlige anliggender og løbende økonomiske dispositioner til underhold, der betales til offentlige myndigheder eller private kreditorer, der opkræver bolig- eller forsyningsudgifter, hvis den pågældende har behov for bistand, på baggrund af en udstedt attest fra Familieretshuset.

Samtidig er der indført en selvstændig strafbestemmelse for værger, der misbruger deres hverv. Sådant misbrug kan nu, i det omfang det ikke er omfattet af straffeloven, sanktioneres med bøde. Det samme gælder den, der på baggrund af en attest har adgang til at varetage personlige anliggender og løbende økonomiske dispositioner til underhold til en offentlig myndighed mv. Dette har til formål at virke afskrækkende og dermed imødegå den øgede risiko for misbrug og snyd, den lempeligere kontrol med værgers dispositioner mv. medfører.

Bedre overgang til voksenlivet for unge med handicap

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Social- og Boligstyrelsen afsluttede i 2024 et projekt, som havde til formål at udvikle en model for overgangen til voksenlivet for unge med handicap. Formålet med projektet var, at de deltagende kommuner fik en styrket, systematisk sagsbehandling og procedure for overgangen til voksenlivet for unge med handicap på tværs af børne- og voksenområdet. På længere sigt vil dette også betyde, at de unge og deres familier vil opleve sig forberedt på og trygge ved de forandringer, som overgangen medfører.

Modellen for bedre overgang til voksenlivet for unge med handicap indeholder fire temaer:

1. *Fælles ansvar*, som bl.a. handler bl.a. at udvikle en formel ramme for samarbejdet omkring overgangen. F.eks. via fælles arbejdsgangsbeskrivelser, samarbejdsaftaler. Temaet indebærer også at have overblik over de unge og en tydelig ansvarsfordeling af roller og opgaver.
2. *Fælles systematik og metode* handler om, at man i kommunen fastlægger en systematik for arbejdet med overgangssagerne, som både børne- og voksenområdet finder anvendelig i forhold til deres sagsbehandling.
3. *Samarbejde med og støtte til familien* handler om at vejlede og informere familien om de ændringer, der forekommer, når den unge fylder 18 år. Det kan f.eks. være kontakt til jobcenter m.v.
4. *Inddragelse af den unge* handler om tage udgangspunkt i den unges håb, ønsker og drømme for fremtiden.

I projektet deltog fem kommuner i udviklingen af modellen sammen med Social- og Boligstyrelsen. Der var afsat 16,7 mio. til projektet i perioden 2022-2024. Evalueringen blev offentliggjort i oktober 2025.

Barnets lov

Social- og Boligministeriet

Barnets lov, som trådte i kraft den 1. januar 2024, styrker børns rettigheder på en række punkter. Det gælder også for børn og unge med funktionsnedsættelse. Med barnets lov er der et skærpet fokus på, at børn og unge med behov for særlig støtte inddrages i deres egne sager, og at deres holdninger og synspunkter tilvejebringes inden der træffes beslutninger om barnets eller den unges forhold. Dertil får alle børn partsstatus ved det 10. år i sager om støttende indsatser og anbringelse.

Udbredelse af Bedre koordination i indsatserne til børn og unge med handicap og deres familier

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

På baggrund af gode resultater for både familier og fagprofessionelle i evalueringen af 12 kommuners arbejde med Bedre koordination i indsatserne til børn og unge med handicap og deres familier (2018-2021) udbredte Social- og Boligstyrelsen indsatsen i 2022-2024. Formålet med projektet var, at flere kommuner i landet skulle skabe bedre sammenhæng og koordination i indsatser til børn med handicap og deres familier. To kommuner gennemførte arbejdet med udbredelsen af de to tidligere udviklede modeller, En familie-én indgang og Sammen om familien. Social- og Boligstyrelsen stod for kompetenceudvikling, processtøtte samt understøttelse af kommunernes egen monitorering og behov for dataindsamling i projektperioden. Udbredelse af modellerne blev ikke evalueret.

I forbindelse med initiativet blev der, ud over en revidering af beskrivelserne af de to modeller, udviklet en række digitale og fysiske redskaber til understøttelse af det koordinerende arbejde på børnehandicapområdet og til kommunernes egne fremdrift og styring af arbejdet med modellerne. Redskaberne ligger på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside og er tilgængelige for alle.

Arbejdet med modellerne inddrages fremadrettet i Social- og Boligstyrelsens arbejde med rådgivning af ledere og sagsbehandlere i kommunerne, bl.a. i VISO og på børne- og familieområdet.

Taskforcen på handicapområdet

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Som en del af satspuljeaftalen for 2014 blev der etableret en taskforce på handicapområdet. I 2018 gøres taskforcen permanent. I Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2022-2025 blev der afsat midler til at udvikle og udvide taskforcen.

Formålet med taskforcen er at støtte kommunerne i at styrke kvaliteten i sagsbehandlingen på handicapområdet for både børn og voksne.

Taskforcen tilbyder to typer af samarbejde med kommunerne: Korte læringsforløb og lange analyse- og udviklingsforløb. Herudover afholder taskforcen fire årlige temadage, der giver viden og indsigt i et centralt tema på sagsbehandlingsområdet. Taskforcen indsamler desuden relevante redskaber, skabeloner og gode eksempler fra de kommuner, som taskforcen samarbejder med. Disse formidles på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside.

Et analyse- og udviklingsforløb varer to år. I perioden 2023-2025 igangsættes otte forløb årligt: Fire på børnehandicapområdet og fire på voksenhandicapområdet. Fra 2026 igangsættes seks forløb årligt.

Et analyse- og udviklingsforløb består af:

- En omfattende analyse, der peger på kommunens styrker og udfordringer i sagsbehandlingen.
- anbefalinger til, hvordan kommunen kan styrke kvaliteten i sagsbehandlingen.
- Hjælp til at styrke kvaliteten i sagsbehandlingen gennem rådgivning, vejledning, redskaber og læringsaktiviteter.

Taskforcen har siden opstarten igangsat 42 analyse- og udviklingsforløb.

Voksenudredningsmetoden version 2.0 (VUM 2.0)

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Voksenudredningsmetoden (VUM) blev udviklet i et samarbejde mellem det daværende Socialministerium og KL i perioden 2010-2011. Metoden er opdateret i perioden 2018-21 og foreligger nu i version 2.0.

Med Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2022-2025 er der afsat midler til udbredelse og forankring af VUM 2.0. Som del af initiativet har Social- og Boligstyrelsen udviklet e-læring om metoden som stilles frit til rådighed for landets kommuner. Der er hertil udviklet koncept for implementeringsforløb og igangsat syv kommunale forløb samt afholdt en VUM-implementeringskonference med 250 deltagere fra landets kommuner og regioner.

Formålet med VUM 2.0 er at understøtte den socialfaglige og lovgivningsmæssige kvalitet i sagsbehandlingen og dokumentationen af den sociale indsats med udgangspunkt i den enkelte borger.

Metoden danner ramme for en systematisk udredning af borgernes ønsker, funktionsevne og behov for støtte samt tilrettelæggelse af en lovmedholdelig og effektiv sagsbehandling fra sagens opstart til opfølgningen herpå. Metoden giver løbende anbefalinger til, hvordan sagsbehandler kan tilrettelægge samarbejdet med borgeren med fokus på dennes recovery, rehabilitering eller habilitering.

Yderligere understøtter metoden dokumentations- og samarbejdspraksis mellem udfører og myndighed, hvorved der skabes grundlag for en sammenhængende og helhedsorienteret indsats med borgeren i centrum.

Metoden kan samtidig bidrage til styringen af området gennem bedre ledelsesinformation og data om, hvorvidt indsatsen har resulteret i ændringer i borgernes funktionsevne og støttebehov samt økonomiske overvejelser i sagsbehandlingen.

Borgeren i centrum

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Som en del af initiativet Bedre retssikkerhed og tillid på handicapområdet i Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2022-2025 er det vedtaget, at der skal udvikles en model for styrket tillid, samarbejde og inddragelse af borgeren i myndighedsarbejdet på voksenhandicapområdet. Projektet er navngivet Borgeren i centrum og afvikles som et modningsprojekt i henhold til Social- og Boligministeriets Strategi for udvikling af den sociale indsats. Projektperioden løber fra 2022-2025.

Formålet med modningsprojektet er at udvikle en model for tillid, samarbejde og inddragelse i sagsbehandlingen på voksenhandicapområdet, der understøtter, at borgerne får den hjælp de har behov for, så borgerne oplever, at indsatsen er meningsfuld og den rette.

I projektet videreudvikles og modnes en prototype på en model for tillid, samarbejde og inddragelse baseret på kerneelementer fra Tættere på familien, der omsættes til voksenhandicapområdet, samt Social- og Boligstyrelsens principper for recovery-orienteret rehabilitering. Modellen beskrives efter Social- og Boligstyrelsens systematik for beskrivelse af kerneelementer, og i løbet af projektet udvikles en mere nuanceret og præcis beskrivelse.

De udvalgte projektkommuner skal gennem deres arbejde med kerneelementerne bidrage til at udvikle modelbeskrivelsen. Modellen revideres forventeligt 3-4 gange undervejs i forløbet i et samarbejde mellem Social- og Boligstyrelsen, evaluator, kompetenceleverandør og kommunerne.

Som en forudsætning for kommunernes arbejde med implementering af modellen iværksættes kompetenceudvikling af kommunens medarbejdere. Kompetenceudviklingen løber i to år umiddelbart efter den indledende opstartsfasen med kommunerne. Leverandøren af kompetenceudviklingen udvikler også et koncept for kompetenceudvikling i at arbejde med modellen.

På baggrund af modningen af modelbeskrivelsen skal der foretages en vurdering af, om kriterierne for at iværksætte en afprøvning er opfyldt, jf. Social- og Boligministeriets Strategi for udvikling af den sociale indsats.

Udbredelse af værktøj til udredning og handleplan på børnehandicapområdet

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Initiativet har til formål at understøtte kommunernes sagsbehandling, så børn med funktionsnedsættelser får den rette hjælp. Udredningsværktøjet understøtter en systematisk og helhedsorienteret sagsoplysning samt dialog med børn, unge og forældre. Social- og Boligstyrelsen har i 2024 udgivet e-læring, afholdt rådgivningsforløb i tre kommuner og afholdt to temadage om udredningsværktøjet.

Initiativet er en del af retssikkerhedspakken på handicapområdet, som indgår i Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2022-2025.

Inddragelse af børn og unge med handicap i egen sag

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Børn og unge med handicap har, ligesom alle andre børn, ret til at blive inddraget i egen sag og øve indflydelse på forhold, der vedrører dem. Samtidig har inddragelse af deres perspektiver stor betydning for kvaliteten i sagsbehandlingen. Børn og unge udtrykker også selv, at de gerne vil lyttes til og inddrages i beslutninger, der vedrører dem. Imidlertid oplever nogle børn og unge med handicap, at de kun i begrænset omfang bliver lyttet til og har indflydelse på deres egen sag.

Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv har i 2023 udgivet et videnstema og en podcastserie, der kan understøtte ledere og børne- og ungerådgivere på handicapområdet i, hvordan de kan inddrage børn og unge med handicap i egen sag. Videnstemaet samler eksisterende viden, som kan inspirere til arbejdet med at styrke inddragelsen af børn og unge med handicap i praksis. Podcastserien består af tre episoder og inspirerer på forskellig vis til, hvordan man kan styrke inddragelsen af børn og unge med handicap – både som organisation og som børne- og ungerådgiver i mødet med barnet eller den unge med handicap og i samarbejdet med forældrene.

Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv er et samarbejde mellem VIVE, Børns Vilkår og Social- og Boligstyrelsen. Videnscenteret har bl.a. til formål at understøtte inddragelse af børn og unge i egen sag. Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv er etableret under Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2021-2024, og det er videreført frem til og med 2026 under Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2025-2028 (indgået november 2024).

9. Viden og dataindsamling

I dette kapitel præsenteres de initiativer, der er iværksat, afsluttet, eller hvor der er sket en særlig udvikling i 2023-2024, og som i overvejende grad kan relateres til FN's handicapkonventions artikel 31: Statistik og dataindsamling og 33: National gennemførelse og overvågning.

I henhold til artikel 31 forpligter deltagerstaterne sig til at indsamle passende oplysninger, herunder statistiske og forskningsmæssige data, som blandt andet skal anvendes til at bidrage til vurderingen af deltagerstaternes overholdelse af deres forpligtelser i henhold til konventionen.

I henhold til artikel 33 skal deltagerstaterne blandt andet udpege eller oprette en koordinerende funktion i centraladministrationen for at lette tværgående indsatser i forskellige sektorer og på forskellige niveauer, ligesom de skal udpege en eller flere uafhængige funktioner med henblik på at fremme, beskytte og overvåge gennemførelsen af konventionen. Det civile samfund skal inddrages og deltage i overvågningsprocessen.

Der bør målrettet arbejdes for at forbedre vores viden om mennesker med handicap gennem forskning og konkrete udviklingsprojekter og ved at samle viden om effekten af de indsatser, der iværksættes for at understøtte inklusion, ligebehandling og selvhjulpethed.

Målet er også fremover at arbejde for at forbedre statistik og data på handicapområdet og for at skabe ny viden om udfordringer og løsninger for derigennem at understøtte handicapkonventionens målsætninger på dette område. Analyserne i Social- og Boligministeriets årlige socialpolitiske redegørelse adresserer blandt andet videnshuller på socialområdet og tager sigte på at opnå mere dækkende viden om, hvad der karakteriserer de forskellige målgrupper, hvilke indsatser de får, hvad indsatserne koster, og hvad resultaterne af indsatserne er.

Social- og Boligstyrelsens vidensplatform – social.dk – har til formål at skabe indblik i udviklingen og tendenserne på socialområdet ved at udstille data og aktuel socialfaglig viden om udvalgte målgrupper og socialfaglige temaer på bl.a. handicapområdet. Platformen bliver løbende udvidet med bl.a. nye data, indsatser og anbefalinger, som er med til at styrke vidensgrundlaget om eksempelvis borgere med handicap. Primo 2025 indeholder social.dk hhv. 3 børn- og ungemålgrupper og 4 voksenmålgrupper på handicapområdet.

Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM), som har til formål at give kommunerne et værktøj, der kan styrke det lokale beslutningsgrundlag om konkrete indsatser på bl.a. handicapområdet, blev lanceret i 2018 og er forankret i Social- og Boligstyrelsen. I 2021 og 2025 er SØM blevet udvidet med ny viden om beskæftigelsesrettede indsatser over for borgere med handicap.

På de følgende sider præsenteres en kort status på de aktuelle og fremadrettede initiativer om temaet: Viden og dataindsamling.

Undersøgelse om anbringelser af børn med autisme

Social- og Boligministeriet

Med Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2024-2027 blev der afsat 1,5 mio. kr. til en undersøgelse om anbringelser af børn med autisme. Undersøgelsen inddrager erfaringer og indsigt fra ikke-offentlige aktører, der arbejder med målgruppen. VIVE har gennemført undersøgelsen på opdrag fra Social- og Boligministeriet, som blev offentliggjort august 2025.

Børn og unge med autisme er overrepræsenteret blandt anbragte børn og unge, når der sammenlignes med den øvrige befolkning. Nogle forældre til børn med autisme udtrykker bekymring for anbringelser uden samtykke pga. manglende forståelse for barnets og familiens situation. Der er behov for mere viden om overrepræsentationen. Formålet med undersøgelsen er at kigge nærmere på tallene for anbringelser af børn med autisme, herunder hvorfor børn med autisme bliver anbragt. Undersøgelsen afdækker herudover, om overrepræsentationen eksempelvis skyldes, at en autismediagnose stiller særlige krav til forældreevner, om søskende bliver særligt hårdt belastede, eller om institutionaliserede rammer skaber de bedste forudsætninger for at håndtere de udfordringer, børn med autisme kan have.

Praksisundersøgelse af kommunernes brug af særlige dag- og klubtilbud

Social- og Boligministeriet/Ankestyrelsen

Ankestyrelsen gik i 2024 på foranledning af Social- og Boligministeriet i gang med en praksisundersøgelse om kommunernes brug af § 82 i barnets lov om særlige dag- og klubtilbud. Undersøgelsen blev offentliggjort i september 2025.

Udgangspunktet for undersøgelsen er, at der er behov for mere viden om, hvordan kommunerne anvender særlige dag- og klubtilbud. Der er behov for mere indsigt i området, herunder mere viden om kommunernes praksis, samt hvilke børn og unge kommunerne visiterer til de særlige dag- og klubtilbud.

Social.dk

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Social.dk blev lanceret i september 2023 som led i Social- og Boligstyrelsens strategiske mål om at understøtte forandringer med afsæt i data og formidle viden aktivt, bredt og let tilgængeligt. Målgruppen for social.dk er primært fokuseret på det strategiske ledelseslag i kommunerne, men også andre aktører på socialområdet kan finde indhold, som er relevant og anvendeligt. Social.dk bidrager dermed til styrke vidensgrundlaget på socialområdet ved at give indblik i udvikling og tendenser, som kan bidrage til bl.a. prioriteringer og politikudvikling.

Social.dk indeholder følgende målgrupper på handicapområdet:

- Børn og unge med ADHD og opmærksomhedsforstyrrelser
- Børn og unge med autisme
- Børn og unge med udviklingshæmning
- Voksne med ADHD og opmærksomhedsforstyrrelser
- Voksne med autisme
- Voksne med erhvervet hjerneskade
- Voksne med udviklingshæmning

Man kan få viden om karakteristika, tematikker og sociale indsatser inden for de forskellige målgrupper. Derudover kan man også finde relevante data, herunder centrale tal om borgere, udgifter og tilbud. De præsenteres i tabeller, grafer og figurer i platformens data- og rapportbank. I 2025 forventes målgruppen "Børn og unge med erhvervet hjerneskade" offentliggjort på social.dk.

Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM)

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen.

Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM) blev lanceret i 2018 for at fremme investeringstankegangen på socialområdet. Modellen kan hjælpe kommuner og andre aktører med at skabe et overblik over omkostningerne ved en indsats og opgøre det budgetøkonomiske potentiale, der kan være ved investeringer i forebyggelse og virksomme sociale indsatser. Dermed kan SØM være med til at styrke de lokale beslutningsgrundlag for konkrete indsatser på socialområdet, herunder på handicapområdet. Fra 2022 er der afsat en permanent bevilling til SØM i regi af Aftale om reserven til foranstaltninger på social, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2021-2024. Modellen opdateres og videreudvikles løbende, og arbejdet er forankret i en SØM-enhed i Social- og Boligstyrelsen.

SØM indeholder følgende målgrupper på handicapområdet:

- Voksne med ADHD (18-64 år)
- Voksne med autisme (18-64 år)
- Voksne med udviklingshæmning (18-64 år)
- Voksne med erhvervet hjerneskade (18-64 år)
- Voksne med synshandicap (18-64 år)
- Voksne med fysisk funktionsnedsættelse (18-64 år)
- Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelse (6-13 år og 14-17 år)

- Unge med autisme (14-17 år)
- Søkende til børn og unge med fysisk og/ eller kognitiv funktionsnedsættelse

Som led i projektet "Målrettet udbredelse af viden om handicap og beskæftigelse" i satspuljeaftalen på beskæftigelsesområdet fra 2019 blev der i 2021 tilføjet ny viden om beskæftigelsesrettede indsatser til borgere med handicap i SØM. I 2025 er der tilføjet viden særligt om borgere med fysisk funktionsnedsættelse og varierende tilknytning til arbejdsmarkedet. Dermed er det muligt at beregne det økonomiske potentiale for beskæftigelsesrettede indsatser til borgere med handicap.

Dermed er det for flere af ovenstående målgrupper muligt at regne på både sociale indsatser og beskæftigelsesrettede indsatser i SØM. Fra 2026 udvides SØM med yderligere viden om beskæftigelsesrettede indsatser.

SØM er et beregningsværktøj, der består af to dele:

En vidensdatabase, som indeholder viden om effekter, priser og potentielle økonomiske konsekvenser for indsatser til udvalgte målgrupper. Vidensdatabasen kan f.eks. bruges som inspiration til kommunernes egne beregninger på konkrete indsatser.

En beregningsramme, som guider brugeren trin for trin til at beregne det samlede nettoresultat af en konkret indsats baseret på oplysninger om indsatsens omkostninger og succesrate samt de økonomiske konsekvenser over tid. Beregningerne kan bygge på viden fra vidensdatabasen eller kommunens egen data.

Estimaterne i SØMs vidensdatabase er overordnede skøn baseret på registerdata, som kan være mere eller mindre repræsentative for den konkrete lokale indsats og målgruppe. Gode SØM-beregninger kræver derfor både økonomfaglige og socialfaglige kompetencer samt et godt kendskab til den lokale kontekst, hvor den sociale indsats finder sted. Modellen er udviklet af VIVE og Incentive i samarbejde med Social- og Boligstyrelsen med midler afsat fra satspuljeaftalen for 2016, 2017 og 2018. SØM, dokumentation, e-læring og case-eksempler kan tilgås på social.dk.

Statistik om udlån af hjælpemidler

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

I 2024 udgav Danmarks Statistik for første gang statistikken "Udlån af hjælpemidler". Statistikken er baseret på oplysninger fra de kommunale hjælpemiddeldepoter og data fra Hjælpemiddelbasen. I statistikken er "hjælpemidler" defineret som produkter, der optimerer en persons funktionsevne og reducerer handicap. Det er samtidig produkter, som kan indleveres efter brug og udleveres igen til en ny person.

Statistikken vil bidrage til at styrke bredden i datagrundlaget på det sociale område ved at indsamle data og offentliggøre statistik om hjælpemidler. Hjælpemiddeldata skal bidrage med

bedre national viden om socialområdet og borgere, som modtager hjælpemidler, til at understøtte prioriteringen af de sociale indsatser.

Statistikken er relevant for bl.a. ministerier, forskere, interesseorganisationer og kommuner - primært med henblik på at kunne opgøre udviklingen i antallet af hjælpemidler og antallet af borgere, der modtager hjælpemidler. Muligheden for at koble statistikens oplysninger med information om modtagernes baggrund kan bl.a. anvendes til at belyse, hvilke effekter de tildelede ydelser har på borgernes livssituation.

I statistikken er indeholdt de personer, der modtager udvalgte ydelser efter serviceloven, sundhedsloven samt arbejdsmiljøloven.

Erfaringsopsamling på pårørendeindsatser

Social- og Boligministeriet/Social- og Boligstyrelsen

Social- og Boligstyrelsen har udarbejdet en erfaringsopsamling på 15 organisationers erfaringer med indsatser til pårørende.

I Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2021-2024 blev der afsat midler til en pulje målrettet pårørende til mennesker med handicap. Puljens formål var at støtte aktiviteter, som skulle yde vejledning, støtte og rådgivning til pårørende, og derigennem styrke deres trivsel og livskvalitet. Målgruppen var pårørende til børn og unge og voksne med handicap. Der blev afsat 19,1 mio. kr. til fordeling, hvor handicap-organisationer kunne søge støtte til aktiviteter og udvikling af tiltag inden for formålet. Derudover blev der afsat midler til, at Social- og Boligstyrelsen kunne gennemføre en erfaringsopsamling på de projekter, som fik støtte fra puljen. Erfaringsopsamlingen blev gennemført fra 2022 til 2024, og resultaterne udgivet i april 2025. Opsamlingen viste overordnet en stor tilfredshed med indsatserne især ift. støtte til håndtering af kontakten til det offentlige og erfaringsudvekslingen med andre pårørende blev fremhævet som meningsfulde elementer.

Socialpolitisk Redegørelse og øvrige analyser

Social- og Boligministeriet

Social- og Boligministeriet udgiver hvert år Socialpolitisk Redegørelse, der gør status for den socialpolitiske indsats og beskriver målgrupperne på området, herunder personer med handicap. Redegørelsen bidrager blandt andet med ny viden om, hvad der karakteriserer de forskellige målgrupper på socialområdet, hvilke indsatser de modtager, og hvad indsatserne koster. På den måde skal analyserne i redegørelsen være med til at styrke vidensgrundlaget og fremme en mere analyse- og datadrevet prioritering på socialområdet.

Redegørelsen indeholder hvert år udvalgte temaanalyser om målgrupperne på socialområdet. I redegørelsen for 2024 indgik der eksempelvis et temakapitel om modtagere af hjælpemidler på socialområdet. Kapitlet beskriver modtagere af hjælpemidler bevilget efter servicelovens §

112 og udlånt hos et kommunalt hjælpemiddeldepot i 2023. Kapitlet belyser herunder også, hvilke hjælpemidler der oftest udleveres.

Foruden Socialpolitisk Redegørelse offentliggør Social- og Boligministeriet også løbende analyser, som sætter spot på udvalgte temaer og problemstillinger på socialområdet. Eksempelvis udkom der i 2024 en velfærdspolitisk analyse om unge uden uddannelse og job. Analysen ser blandt andet nærmere på, hvor mange af de godt 43.000 unge uden uddannelse og job, der har modtaget sociale indsatser efter serviceloven, og hvor mange der har fået stillet en diagnose, som kan relateres til et handicap eller psykiske vanskeligheder.

10. Internationalt samarbejde

I dette kapitel præsenteres de initiativer, der er iværksat, afsluttet, eller hvor der er sket en særlig udvikling i 2023-2024, og som i overvejende grad kan relateres til FN's handicapkonventions artikel 11: Risikosituationer og humanitære nødsituationer, artikel 32: Internationalt samarbejde, artikel 34: Komiteen for rettigheder for personer med handicap, artikel 35: Beretninger fra deltagerstaterne, samt artiklerne 36-50 omhandlende procedure for samarbejde og forpligtelser deltagerstater og komiteen imellem.

I henhold til artikel 11 skal deltagerstaterne sikre personer med handicap beskyttelse og sikkerhed i risikosituationer herunder væbnede konflikter, humanitære nødsituationer og naturkatastrofer.

I henhold til artikel 32 anerkender deltagerstaterne vigtigheden af internationalt samarbejde og fremme deraf til støtte for nationale bestræbelser på at virkeliggøre formålet med og målsætningerne for konventionen. Deltagerstaterne forpligter sig til at medtænke mennesker med handicap i dette arbejde.

Artikel 34 indeholder bestemmelse om nedsættelse af en komité for rettigheder for personer med handicap, herunder bestemmelser om antallet af medlemmer, valg af medlemmer, valgperiodens længde og vederlag.

Artikel 35 indeholder bestemmelser om deltagerstaternes forpligtelse til at afgive beretning til FN's Handicapkomite om de foranstaltninger, der er truffet til gennemførelse af deres forpligtelser efter konventionen. Beretning skal afgives mindst hvert fjerde år samt yderligere, når komiteen udbeder sig det.

Artiklerne 36-50 indeholder blandt andet bestemmelser om behandling af deltagerstaternes beretninger, samarbejdet mellem deltagerstaterne og komiteen, komiteens beretning mv. samt bestemmelser om ikrafttræden af konventionen, ændringer og opsigelse.

Med ratifikationen af FN's Handicapkonvention i 2009 forpligtede Danmark sig til at arbejde for at fremme det internationale samarbejde til støtte for nationale bestræbelser på at virkeliggøre formålet med og målsætningerne i FN's Handicapkonvention. Ved at underskrive konventionen har Danmark - på lige fod med de andre deltagerstater - forpligtet sig til mindst hvert fjerde år at afgive beretning til FN's Handicapkomité om de foranstaltninger, der er truffet til gennemførelse af forpligtelserne efter konventionen, og om de fremskridt, der er gjort i den henseende. Alle deltagerstater mødes regelmæssigt til en konference for at behandle ethvert forhold vedrørende gennemførelsen af konventionen.

Danmarks seneste dialog med FN's Handicapkomité var den 23. august 2024. På baggrund af dialogen har FN's Handicapkomité udsendt deres rapport med en række anbefalinger til, hvordan Danmark, Grønland og Færøerne kan styrke rettighederne for mennesker med handicap og implementeringen af FN's Handicapkonvention. Anbefalingerne er offentliggjort på Social- og Boligministeriets hjemmeside.

Eksempler på andet internationalt samarbejde inden for handicapområdet er også Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi 2021-2025 "Fælles om Verden", hvor mennesker med handicap er inkluderet i prioriteten om at nå de mest sårbare, herunder i krisesituationer,

nyt studie om inklusion af mennesker med handicap i dansk udviklingssamarbejde, det europæiske handicapkort og det europæiske parkeringskort for personer med handicap.

På de følgende sider præsenteres en kort status på de aktuelle og fremadrettede initiativer om temaet: Internationalt samarbejde.

Danmarks udviklingspolitiske strategi

Udenrigsministeriet

I Danmarks udviklingspolitiske strategi 2021-2025 "Fælles om Verden" er mennesker med handicap inkluderet i prioriteten om at nå de mest sårbare ('leave no one behind') herunder i krisituationer. Det fremhæves desuden i strategien, at Danmark vil give en stemme til mennesker med handicap. Den specifikke nationale kontekst i Danmarks partnerlande vil afgøre, hvorvidt det danske udviklingsengagement vil omfatte specifikke indsatser rettet mod forbedring af menneskerettigheder for mennesker med handicap.

Finansiering til indsatser af, med og for mennesker med handicap under udviklingsbistanden

Udenrigsministeriet

I 2023 og 2024 har Udenrigsministeriet over Civilsamfundsrammen på finansloven finansieret en pulje til Danske Handicaporganisationer, der giver mulighed for at søge om støtte til udviklingsprojekter i samarbejde med partnere i udviklingslandene. Danske Handicaporganisationer har desuden kunnet anvende op til 20 pct. af puljebevillingen til at gennemføre egne aktiviteter, der støtter op om puljernes formål og aktiviteter. Den faste støtte til Danske Handicaporganisationer udgør 43,5 millioner kroner årligt. Bidraget har endvidere muliggjort en synliggørelse og aktiv deltagelse af Danske Handicaporganisationer i en række globale civilsamfundsnetværk i FN og EU-regi i forhold til at øve effektiv fortalervirksomhed for særlige hensyn for mennesker med handicap. Danske Handicaporganisationer fik desuden en særbevilling på 6 mio. kr. i 2024 til indsatser i Ukraine, Moldova, Belarus, Georgien, Armenien og Aserbajdsjan.

Udover Danske Handicaporganisationers egne indsatser samarbejder organisationen med en række danske partnere, som også får støtte fra Udenrigsministeriet. Mission Øst og Danske Handicaporganisationer har blandt andet gennemført et studie i Nepal, Uganda, Kenya og Afghanistan, der viser, hvordan mennesker med handicap er uforholdsmæssigt påvirket af klimaændringer på grund af stigmatisering, fattigdom og systemisk udelukkelse fra blandt andet klimatilpasningsmekanismer og anden støtte. Danske Handicaporganisationer og den danske Ombudsmandsinstitution har også haft et samarbejde i Indonesien om at sikre adgang til offentlige institutioner for mennesker med handicap.

Herudover indeholder tilskudsmodaliteter under puljeordninger, som forvaltes af Danske Handicaporganisationer, Center for Kirkeligt Udviklingssamarbejde (CKU), Civilsamfund i Udvikling (CISU) og Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) mulighed for at inkludere handicapkompensation

for deltagelse af mennesker med handicap og hjælpere i såvel kurser i Danmark som aktiviteter i udviklingslandene.

I tillæg hertil kan indsatser vedrørende mennesker med handicap indgå i Udenrigsministeriets landeprogrammer og partnerskaber med danske civilsamfundsorganisationer samt bidrag til multilaterale organisationer og fonde. Udenrigsministeriet har i 2019 introduceret en OECD DAC policy-markør, der skal gøre det muligt at opgøre, hvor stor en andel af den danske udviklingsbistand, som understøtter mennesker med handicap.

Studie om inklusion af mennesker med handicap i dansk udviklingssamarbejde

Udenrigsministeriet

I 2024 udgav Danske Handicaporganisationer med input fra Udenrigsministeriet et nyt studie om inklusion af mennesker med handicap i dansk udviklingssamarbejde. Studiet kortlægger Danmarks implementering af løfter om handicapinklusion gennem dokumentanalyse, statistik og spørgeskemaundersøgelser til ambassader, strategiske civilsamfundspartnere og pulje-organisationer. Studiet har også en række interviews med udvalgte partnere og UM-repræsentanter.

Målet med studiet var at informere og inspirere til fortsat og forbedret praksis for inklusion af mennesker med handicap i udviklingssamarbejdet. Studiet understregede en række positive danske tiltag, men pegede også på en række forbedringsmuligheder, inkl. anbefalinger til en kommende udviklingspolitisk strategi og en opfordring til yderligere at styrke kvaliteten af rapporteringen på OECD DAC policy-markøren.

International konference om ulighed i sundhed for mennesker med handicap

Udenrigsministeriet

Danske Handicaporganisationer var sammen med det internationale handicap- og udviklingskonsortium (IDDC) den 10. maj 2023 værter for en international konference om ulighed i sundhed for mennesker med handicap. Udenrigsministeriet deltog i konferencen, der samlede 48 organisationer fra hele verden, herunder også Danske Handicaporganisationers partnere fra Rwanda, Ghana og Nepal samt danske handicaporganisationer og civilsamfundsorganisationer og repræsentanter fra Verdenssundhedsorganisationen (WHO). Konferencen var en del af Danske Handicaporganisationers Globale Handicapprogram finansieret af Udenrigsministeriet.

Konferencen bidrog med ny viden og vigtig erfaringsudveksling mellem handicap- og udviklingsaktører fra store dele af verden. Den bekræftede samtidig nødvendigheden af samarbejde

på tværs af organisationer, landegrænser og sektorer i kampen for inklusion af mennesker med handicap.

Handicappolitiske EU-initiativer

Social- og Boligministeriet

Den Europæiske Handicapstrategi

EU-Kommissionen vedtog i 2021 Den Europæiske Handicapstrategi, som gælder for perioden 2021-2030, og har til formål at skabe bedre levevilkår for personer med handicap. Strategien indeholder en række initiativer, herunder bl.a. en vidensdelingsplatform om tilgængelighed (AccessibleEU), som blev lanceret i 2023, en vejledning til hvordan selvstændig livsførelse sikres for personer med handicap fra 2024 m.v. Med undtagelse af et enkelt initiativ (EU Framework on Social Services of Excellence for persons with disabilities) er alle initiativer i handicapstrategien nu gennemført. Derfor forventes Kommissionen i 2025 at fremsætte nye initiativer for perioden frem til 2030, hvor strategien udløber.

Det europæiske handicapkort og det europæiske parkeringskort for personer med handicap

I oktober 2024 blev et nyt EU-direktiv om indførelse af det europæiske handicapkort og det europæiske parkeringskort til personer med handicap vedtaget. Direktivet skal implementeres af alle EU-lande, ved at hvert land indfører de to kort nationalt. De enkelte lande fastsætter kriterierne for udstedelse af kortene, men skal sikre, at kortindehavere fra andre EU-lande anerkendes på lige fod med nationale indehavere. Det europæiske handicapkort skal give adgang til særlige fordele og rabatter i f.eks. offentlig transport eller kulturtilbud. Udbuddet af disse særlige fordele og rabatter udbydes frivilligt af private og offentlige udbydere. Ydelser på social- og beskæftigelsesområdet, samt ydelser som tilbydes på baggrund af en konkret og individuel vurdering er undtaget fra direktivets anvendelsesområde.

Dansk implementering af direktivet er under forberedelse. Direktivet skal være implementeret i dansk ret senest 5. juni 2027.

Danmarks dialog med FN's Handicapkomité om Danmarks overholdelse af FN's Handicapkonvention

Social- og Boligministeriet

Danmark ratificerede FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap af 13. december 2006 (handicapkonventionen) den 23. august 2009. Danmark er herved forpligtet til at indrette dansk lovgivning samt administrativ praksis m.v. i overensstemmelse med handicapkonventionen. FN's Komité for rettigheder for personer med handicap (handicapkomitéen) har til opgave løbende at overvåge implementeringen af handicapkonventionen i de medlemssta-

ter, som har tiltrådt handicapkonventionen. Dette indebærer, at handicapkomitéen løbende afholder en dialog med medlemsstaterne i deres overholdelse af handicapkonventionen. Dialogen består af en skriftlig afrapportering og en mundtlig dialog.

Danmark accepterede i 2017 brugen af en simplificeret afrapporteringsprocedure, hvilket indebærer, at handicapkomitéen udarbejdede "List of Issues Prior to Submission" (LOIPR), hvor Danmark blev stillet specifikke spørgsmål i forhold til Danmarks overholdelse af bestemmelserne i handicapkonventionen. Danmark modtog LOIPR i 2019 og i 2020 afleverede Danmark en kombineret 2. og 3. rapport. Den 23. august 2024 deltog en delegation bestående af embedsmænd fra henholdsvis Danmark, Grønland og Færøerne i en mundtlig dialog i Geneve, hvor handicapkomitéen stillede delegationen spørgsmål, som tog udgangspunkt i den kombinerede 2. og 3. rapport samt rapporter fra relevante civilsamfundsorganisationer, herunder Institut for Menneskerettigheder og Danske Handicaporganisationer.

På baggrund af dialogen udarbejdede Handicapkomitéen anbefalinger til, hvordan Danmark, Grønland og Færøerne fremadrettet kan styrke rettighederne for personer med handicap og implementeringen af handicapkonventionen. Handicapkomitéens anbefalinger er ikke juridisk bindende for Danmark, men der er iværksat initiativer, som kan opfylde nogle af anbefalingerne, ligesom anbefalingerne er blevet drøftet på tværs i Ministeriernes Handicapudvalg.

Nordisk samarbejde om handicapområdet

Social- og Boligministeriet

Nordisk Ministerråd sætter sammen med Nordisk Råd rammerne for det officielle nordiske samarbejde mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde på handicapområdet tager afsæt i Nordisk Program for Handicap-samarbejde 2023–2027. Programmet er tværsektorielt og gælder for alle relevante politikområder i det nordiske samarbejde. Programmets indhold er baseret på anbefalinger fra aktiviteter i de to tidligere handlingsplaner og tager derudover udgangspunkt i relevante strategiske dokumenter inden for det nordiske og internationale samarbejde, herunder FN's Handicapkonvention og EU's Handicapstrategi.

I 2023 og 2024 har fokus været på at implementere konkrete initiativer fra programmet. Der er bl.a. som et nyt initiativ afholdt Nordic Youth Disability Summit, som er et årligt ekspertmøde for repræsentanter fra interesseorganisationer for unge med handicap. Det første Summit blev holdt i København i oktober 2023. Mødernes tema og indhold baseres på børn og unges behov og ønsker, og anvendes til at give anbefalinger til Nordisk Ministerråd om, hvordan man kan styrke integrationen af børne- og ungeperspektivet i det nordiske samarbejde på handicapområdet.

I foråret 2023 vedtog Nordisk Ministerråd for Social- og Sundhedspolitik (MR-S) en erklæring, der satte fokus på digitalisering, tilgængelighed og rettigheder for personer med handicap. Med erklæringen tog MR-S initiativ til et stærkere nordisk samarbejde for at fremme inklusiv digital

udvikling og forhindre, at mennesker med handicap bliver efterladt i den digitale verden. Erklæringen understregede vigtigheden af at dele god praksis mellem vores lande for at opnå bedre adgang til den digitale verden for personer med handicap.

Erklæringen blev fulgt op af en workshop om digital inklusion, digitale tjenester og universelt design i efteråret 2024, hvor eksperter på området kunne dele relevante nationale erfaringer. På baggrund af workshoppen blev der udformet en række anbefalinger til de nordiske regeringer, herunder at de nordiske lande skal fortsætte med at lovgive og øge bevidstheden om digital tilgængelighed.

I efteråret 2024 godkendte MR-S desuden et nyt sektorspecifikt samarbejdsprogram, hvor handicapperspektivet er integreret i flere af målene. Det drejer sig særligt om samarbejdsprogrammets mål 3, hvor sektoren har som mål at: Alle skal have lige muligheder for at leve gode, selvstændige liv; Alle børn og unge skal have en plads i fællesskabet og have lige muligheder for at vokse op i tryghed, stabilitet og med gode fremtidsudsigter, og alle skal have mulighed for at deltage i meningsfulde og opbyggende fællesskaber. Samarbejdsprogrammet følges op af treårige arbejdsplaner, der skal konkretisere, hvilke aktiviteter, som skal iværksættes for at opfylde programmets mål.